

Kulturní šok: covid-19 ve vztahu ke kulturním a kreativním průmyslům

7. září 2020

Kulturní a kreativní průmysly jsou samy o sobě důležité z hlediska jejich ekonomické stopy i zaměstnanosti. Vedou také k inovacím v celém ekonomickém sektoru a přispívají k mnoha dalším způsobům, jak dosáhnout pozitivního sociálního dopadu (duševní pohody a zdraví, vzdělávání, začlenění, regenerace měst atd.). Patří mezi sektory nejvíce postižené pandemií, přičemž nejvyšší počet ohrožených pracovních míst je často ve velkých městech. Rozdělení se v jednotlivých podsektorech liší, přičemž nejvíce jsou ovlivněny aktivity vázané na prostory, v nichž se akce konají, a dodavatelské řetězce, které s nimi souvisejí. Strategie pro podporu firem a pracovníků během pandemie nemusí být uzpůsobeny netradičním obchodním modelům a typům zaměstnanosti v tomto odvětví. Kromě krátkodobé podpory umělců a firem, která vychází z veřejného i soukromého sektoru, mohou strategie také využít ekonomické a sociální dopady kultury v rámci záchranných balíčků ve snaze o transformaci místních ekonomik.

Shrnutí

Spolu s cestovním ruchem patří kulturní a kreativní průmysly (KKP)¹ k sektorům nejvíce zasaženým současnou krizí, přičemž počet ohrožených pracovních míst se pohybuje v rozsahu od 0,8 do 5,5 % míry zaměstnanosti v regionech OECD...

Sektory vázané na prostory (např. muzea, scénická umění, živá hudba, festivaly a kina) jsou nejčastěji zasaženy opatřeními týkajícími se rozestupů. Prudký pokles příjmů ohrožuje jejich finanční udržitelnost a má za následek snížení mezd a propouštění, což ovlivňuje hodnotový řetězec jejich dodavatelů z kreativních i nekreativních sektorů. Některá kulturní a kreativní odvětví, jako jsou platformy s on-line obsahem, těží ze zvýšené poptávky po streamování kulturního obsahu během lockdownu, ale z této výhody měly do velké míry prospěch jen největší firmy v odvětví.

...a následky budou dlouhodobé vzhledem ke kombinaci několika faktorů

Dopady krize na distribuční kanály a pokles investic v rámci sektorů ovlivní výrobu kulturních statků a služeb i jejich rozmanitost v následujících měsících a možná i letech. Ve střednědobém horizontu by tento negativní trend mohl ještě zesílit kvůli očekávanému poklesu mezinárodního a domácího cestovního ruchu, úbytku kupní síly a snižování veřejného i soukromého financování umění a kultury, zejména na místní úrovni. Při nedostatku rychle reagujících strategií veřejné podpory a obnovy bude mít útlum kulturních a kreativních průmyslů negativní dopad na města a regiony v oblasti pracovních míst a příjmů, kvality inovací, dobrých životních podmínek občanů i rozmanitosti komunit a jejich aktivit.

Krize zcela jasně odhalila strukturální křehkost některých tvůrců v tomto sektoru...

Kulturní a kreativní sektory z velké části zahrnují mikrofirmy, neziskové organizace a kreativní profesionály, kteří často pracují na pomezí finanční udržitelnosti. Velké veřejné a soukromé kulturní instituce a podniky jsou při poskytování kreativního zboží a služeb na tomto dynamickém kulturním ekosystému závislé.

...a nedostatky programů veřejné podpory, které jsou špatně přizpůsobené obchodním modelům KKP a typům zaměstnání

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

¹ I když se definice kulturních a kreativních průmyslů v různých zemích a na kontinentech liší, obvykle zahrnují všechna odvětví, jejichž činnosti jsou založeny na kulturních hodnotách a/nebo uměleckých a jiných tvůrčích projevech. Mezi tyto činnosti patří vývoj, tvorba, výroba, distribuce a ochrana zboží a služeb, které zahrnují kulturní, umělecké nebo jiné tvůrčí projevy i související funkce, jako je vzdělávání nebo řízení (viz například definice v [programu Evropské komise Kreativní Evropa](#)). Ke kulturním a kreativním průmyslům se řadí mimo jiné architektura, archivy, knihovny a muzea, umělecká řemesla, audiovizí (včetně filmu, televize, videoher a multimédií), hmotné a nehmotné kulturní dědictví, design, festivaly, hudba, literatura, scénická umění, vydavatelská činnost, móda, rozhlas a vizuální umění. Více informací o definicích KKP naleznete v příloze 1.A.

Národní vlády a místní samosprávy po celém světě zavedly kvůli covidu-19 mnoho opatření na podporu pracovníků a firem. Mnoho z nich – zejména těch, které nejsou zaměřeny na KKP – se pro specifické potřeby tohoto sektoru nehodí. Opatření na podporu zaměstnanosti nejsou vždy dostupná nebo přizpůsobená novým a nestandardním typům zaměstnanosti práce na volné noze, nepravidelná a hybridní práce (např. kombinace částečného úvazku a práce na volné noze), které jsou celkově nestabilní a v KKP se vyskytují poměrně často. Finanční opatření pro malé a střední podniky by také mohla být lépe přizpůsobena těmto firmám na základě nehmotných aktiv. Podobně by podpora inovací, převážně těch technologických, mohla být přizpůsobena jiným formám, které se v KKP vyskytují častěji, např. inovace formátu a obsahu, a to i prostřednictvím využívání různých médií. Bylo by také dobré připustit, že tento sektor vytváří inovace pomocí kreativních dovedností, nové způsoby práce, obchodní modely a formy spolupráce.

Sektor se rychle inovoval, zejména díky urychlené digitalizaci...

Masivní digitalizace spojená s novými technologiemi, jako jsou virtuální a rozšířené reality, pomohla vytvořit nové formy kulturních zážitků i šíření netradičních obchodních modelů s tržním potenciálem. Po lockdownu přesunulo mnoho veřejných a soukromých poskytovatelů obsah do on-line prostředí a dali ho k dispozici zdarma, aby si udrželi diváky a uspokojili výrazně zvýšenou poptávku po kulturním obsahu. Poskytování bezplatného a digitálně zprostředkovaného kulturního obsahu není do budoucna udržitelné, ale umožnilo mnoho inovací. Abychom ho mohli využít, je třeba řešit nedostatek digitálních dovedností v tomto sektoru a zlepšit on-line přístup i mimo velké městské oblasti. Je žádoucí také dodatečně brát na zřetel fakt, že digitální přístup nenahrazuje živý kulturní zážitek nebo všechna pracovní místa, která jsou na něj navázána.

...a průsečíky mezi kulturními, vzdělávacími a zdravotními sektory mohou být hybnou silou budoucích inovací

V návaznosti na dopad krize spojené se šířením covidu-19 na vzdělávací i kulturní a kreativní průmysly lze rozvíjet strategickou komplementaritu. Oba sektory zažily zrychlenou digitalizaci, která přináší nové příležitosti pro místní a regionální rozvoj, ale zároveň také – bez provedení dalších opatření – rizika prohlubování nerovností. Mezi tato doprovodná opatření patří například vývoj metodik a technologických řešení pro distanční vzdělávání a distribuované učení s digitálně zprostředkovaným přístupem ke kulturním zdrojům a zážitkům.

Lockdown a opatření týkající se rozestupů také jasně prokázaly důležitost umění a kultury pro duševní pohodu lidí – a možná i zdraví – díky stále lépe zdokumentovaným psychosomatickým účinkům, které nedostupnost kultury vyvolává. Toto zjištění poskytuje novou příležitost, jak využít umění a kulturu v prevenci a léčbě nemocí v jakékoli fázi života. To je dobrá zpráva pro zdravotní a sociální systémy, protože by bylo možné snížit počet hospitalizací nebo množství užívaných léků.

Města a regiony mohou využít kreativní potenciál kultury při obnově v době po odeznění krize spojené s covidem-19

Do budoucna mohou města a regiony považovat kulturní a kreativní průmysly i kulturní participaci za hybnou sílu v oblasti sociálního vlivu jako takového i pro celou ekonomiku. Toto odvětví se již stalo ekonomickou hnací silou a zdrojem inovací. V mnoha městech a regionech se vyvíjejí specializace v kulturních a kreativních odvětvích, které se využívají k řešení konkurenčních a společenských výzev z nových úhlů pohledu,² které upřednostňují odolnost vytváření dovedností a prosociální změny chování. V rámci oživení mají hustě obydlené městské oblasti i odlehle zaostávající regiony možnost znovu zvážit modely růstu, které se odklánějí od kulturního velkokapacitního cestovního ruchu k modelům podporujícím kombinaci inovací mezi KKP a tradiční výrobou a službami (např. design nebo výroba nábytku). I to může být začleněno do kreativních programů cestovního ruchu. Mohou také využít roli kultury, která pomůže zvýšit povědomí o složitých problémech týkajících se změny klimatu a stárnutí populace. Participace kultury je důležitá i v jiných oblastech místního rozvoje od obnovy důvěry veřejnosti až po účast na postpandemickém městském plánování přizpůsobeném pravidlům rozestupů.

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

² Viz například zpráva World Cities Culture *Kultura a klimatická změna 2019*, která popisuje, jak staví 14 měst klima a životní prostředí na první místo ve svých kulturních politikách.
<http://www.worldcitiescultureforum.com/assets/others/WCCFReportJune28FINALv4.pdf>.

Kauza 1: Strategická doporučení pro kulturní a kreativní průmysly s ohledem na covid-19 a jeho důsledky

Z krátkodobého hlediska:

- Zajistit, aby veřejná podpora pomoci vázané na covid-19 nevyklučovala firmy a pracovníky z oblasti KKP kvůli netradičním obchodním modelům a pracovním smlouvám.
 - Konzultovat zvýšení účinnosti strategických opatření s organizacemi v rámci KKP, zástupci samostatně výdělečně činných osob (OSVČ), malých kulturních a kreativních podniků a se zaměstnaneckými organizacemi.
 - Řešit nedostatky v programech podpory samostatně výdělečně činných osob, např. zjednodušením kritérií pro získání podpory a zpřístupnění podpory hybridním typům zaměstnanosti (např. lidé kombinující práci na částečný úvazek a zároveň podnikající jako OSVČ).³
 - Zahrnout neziskové instituce (např. muzea) do podpůrných programů, které mají pomoci malým podnikům udržet zaměstnance.
- Zajistit, aby se podpora pro kulturní organizace dostala k umělcům a dalším tvůrčím profesionálům.
- Souběžně s opatřeními na podporu v nezaměstnanosti a podnikání investovat do kulturní produkce, aby se sektor po krizi rychle vzpamatoval.
- Zvážit daňové pobídky pro firemní a individuální dary na podporu investic v tomto sektoru.
- Podpořit mobilizaci soukromého a neziskového sektoru na podporu firem a pracovníků v KKP.

Ve střednědobém a dlouhodobém horizontu:

- Zavést opatření na oživení KKP, která pomohou osobám samostatně výdělečně činným a dalším malým firmám přizpůsobit se strukturálním změnám (např. ve spotřebitelském chování) a využít nové příležitosti jako digitální nástroje.
- Rozšířit inovační strategie tak, aby lépe odpovídaly úloze kulturních a kreativních sektorů.

³ Dalším příkladem je začlenění kultury do širšího kontextu regionálních inovačních strategií, např. jak je zdůrazněno v dokumentu *How can cultural and creative industries contribute to economic transformation through smart specialization?* Working Group of EU Member States Experts (Open Method of Coordination) On Cultural and Creative Industries, 2012, https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/documents/20182/84453/120420_CCI_Policy_Handbook_%28FINAL%29.pdf/3a645b54-4d8e-4cf9-95f9-bf60658cf5b2 (vyhledáno 26. srpna 2020.)

- Investovat do digitální infrastruktury, která může napomoci rozvoji v kulturních a kreativních průmyslech.
- Podporovat větší komplementaritu mezi kulturou a dalšími strategickými odvětvími.
 - Z rozvoje v kulturních a kreativních sektorech může těžit vzdělání, obzvláště v oblasti nových digitálních nástrojů založených na herních technologiích a nových formách kulturního obsahu.
 - Z většího propojení mezi kulturními a kreativními sektory může těžit zdravotní péče a sociální služby při zlepšování duševní pohody, prevenci nemocí nebo oddálení jejich nástupu, propagaci zdravých návyků, prevenci společenské izolace atd.
- Vypracovat nové místní strategie pro kulturní cestovní ruch, které se budou zabývat společensky a environmentálně neudržitelnou praxí mnoha velkých nebo hojně navštěvovaných turistických center.
- Využívat cílené kulturní politiky k řešení sociálních problémů, např. mezikulturního dialogu nebo integrace a porozumění menšinám a migrantům.
- Podpora kulturního a kreativního podnikání jako katalyzátoru nových modelů pro vytváření ekonomických a společenských hodnot.

Poznámka: Ucelený přehled opatření týkající se zaměstnanosti viz OECD (2020), OECD Employment Outlook 2020: Worker Security and the COVID-19 Crisis, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/19991266>.

Dopad krize covidu-19 na kulturní a kreativní průmysly a její důsledky pro města a regiony

Kromě cestovního ruchu⁴ označila OECD⁵ umění, zábavu a volný čas za další sektory, které jsou kvůli omezujícím opatřením nejvíce ohroženy. Mezi další ohrožené sektory patří výroba dílů pro dopravní prostředky, stavebnictví, velkoobchod a maloobchod, letecká doprava, ubytovací, stravovací služby a realitní služby.

Riziková expozice spojená s KKP je v regionech rozložena nerovnoměrně. Zatímco zaměstnanost v těchto odvětvích představovala v roce 2017 v průměru 1,5 % zaměstnanosti v zemích OECD, jejich význam se na trhu práce v jednotlivých regionech značně liší.⁶ Ve 230 (63 %) z 367 regionů zemí OECD, která tato data sbírají, je podíl regionální zaměstnanosti v KKP vyšší než 1 % (obrázky 1 a 3). Obecně platí, že region s nejvyšším podílem je hlavním regionem země. Je třeba poznamenat, že zaměstnanost v kultuře je z mnoha důvodů v oficiálních statistikách často podceňována (viz kauza 2).

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

⁴ OECD (2020), [Tourism Policy Responses to the Coronavirus \(COVID-19\). OECD Policy Responses to Coronavirus \(Covid-19\)](#).

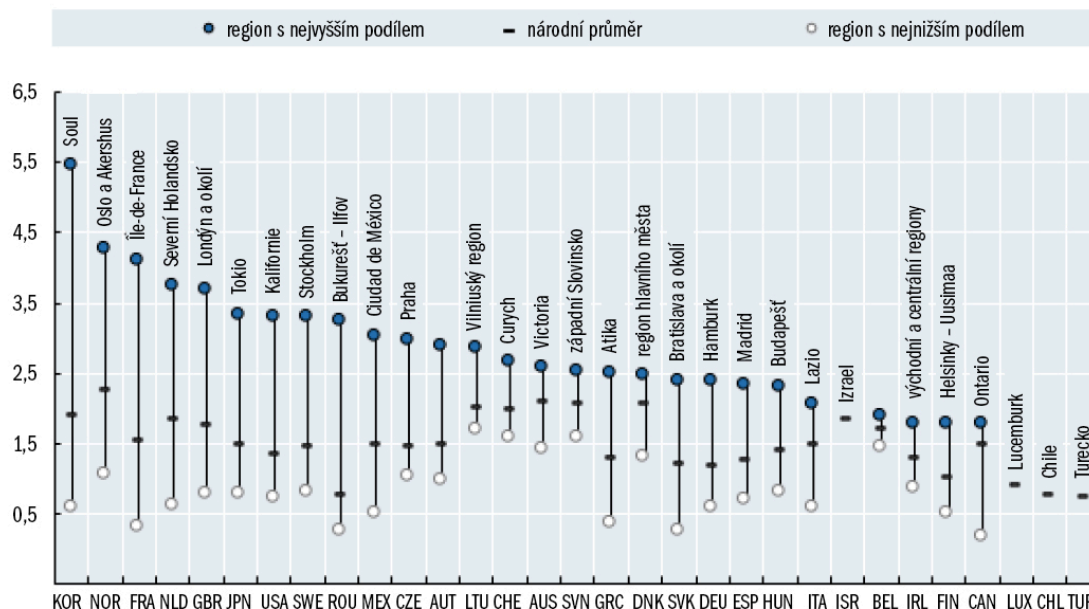
⁵ OECD (2020), [Evaluating the Initial Impact of COVID-19 Containment Measures on Economic Activity. OECD Policy Responses to Coronavirus \(Covid-19\)](#).

⁶ V tomto dokumentu jsou regionální data uvedena pro územní úroveň 2 (TL2). Regiony spadající mezi 37 zemí OECD jsou rozděleny na územní úrovně odrážející správní uspořádání. První administrativní úroveň vnitrostátní správy představuje 427 velkých regionů OECD (TL2, viz územní působnost OECD, <http://www.oecd.org/fr/regional>).

Obrázek 1: Rozdíly v podílu zaměstnanosti v regionech KKP a TL2

Rok 2017 nebo poslední dostupný rok pro země OECD s daty plus Rumunsko, v % regionální zaměstnanosti

Region s nejvyšším podílem, národní průměr, region s nejnižším podílem – Soul, Oslo a Akershus, Île-de-France, Severní Holandsko, Londýn a okolí, Tokio, Kalifornie, Stockholm, Bukurešť – Ilfov, Ciudad de México, Praha, Vilniuský region, Curych, Victoria, západní Slovensko, Attika, region kolem hlavního města, Bratislava a okolí, Hamburk, Madrid, Budapešť, Lazio. Izrael, východní a centrální regiony, Helsinky – Uusimaa, Ontario, Lucemburk, Chile, Turecko.

Poznámka: Kroužky zobrazují nejvyšší a nejnižší regionální podíly v každé zemi. Země jsou řazeny podle pořadí regionů s nejvyšším podílem zaměstnanosti v KKP. Tam, kde nejsou k dispozici údaje z regionů, je uveden průměr země. Data pro region TL2 (s výjimkou Japonska a Korey – malé regiony, TL3), Lotyšska, Islandu a Slovenska nejsou v tabulce uvedeny z důvodu nedostatku údajů o zaměstnanosti v oddílech R90 a R91. Regiony TL2 představují první vnitrostátní správní úroveň (viz územní působení OECD, <http://www.oecd.org/fr/regional>).
Zdroj: OECD (2020), Regionální statistika OECD, ad hoc sběr dat

Kausa 2: Pod-/oceňování kulturní zaměstnanosti

Zaměstnanost v kultuře je v oficiálních statistikách z mnoha důvodů často podceňována. Při odhadování kulturní zaměstnanosti je obtížné určit, jaký podíl některých ekonomických činností a povolání se skutečně týká právě kultury. Z toho důvodu nejsou často v oficiálních statistikách zaměstnanosti v oblasti kultury uvedeny činnosti a povolání, které do kulturního sektoru zasahují jen částečně. Průzkumy týkající se pracovní síly navíc berou v potaz pouze hlavní placený poměr respondenta a neuvádějí druhé zaměstnání ani dobrovolnictví, které se v KKP často vyskytuje.

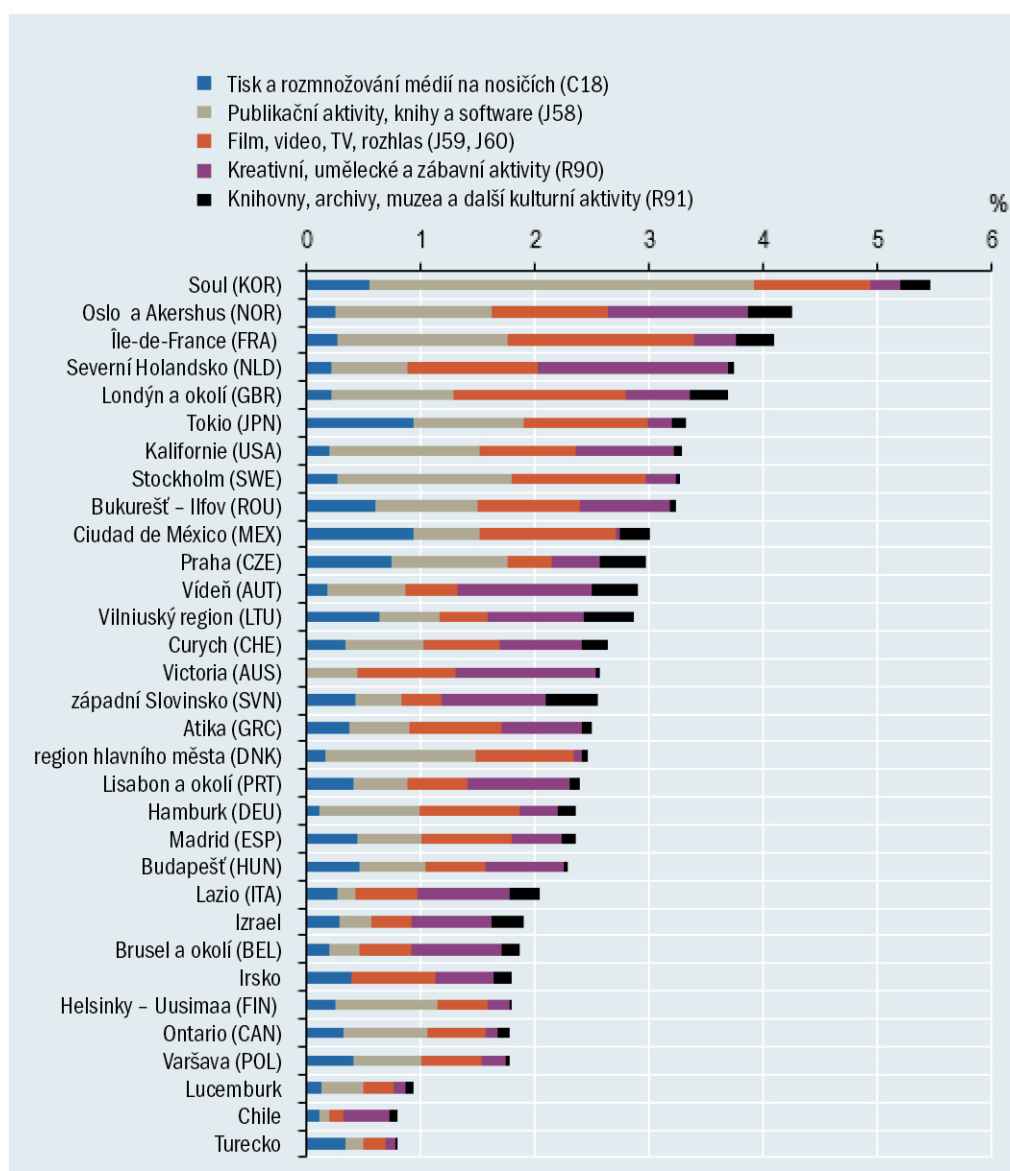
Poznámka: Převzato z Eurostatu, Culture Statistics – Cultural Employment, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Culture_statistics_-_cultural_employment (vyhledáno 15. června 2020).

Největší regionální rozdíly se vyskytly v Koreji, Norsku a Francii vzhledem k tomu, že Soul, Oslo, Akershus a Île-de-France měly největší podíl ze všech regionů OECD. V těchto zemích mají nejvíce exponované regiony podíl zaměstnanosti vyšší o více než dva procentní body z druhého nejvyššího regionu (o 3,8 procentního bodu vyšší v případě Koreje, mezi Soulem a Gyeonggi-do je to téměř 5,5 %). Tento velmi vysoký podíl je do značné míry způsoben průmyslem vyvíjejícím software, což představuje více než 60 % zaměstnanosti v KKP v Soulu (obrázek 2).

Obrázek 2: Regiony s nejvyšším podílem zaměstnanosti v KKP podle zemí, regiony TL2

Rok 2017 nebo poslední dostupný rok pro země OECD s daty plus Rumunsko

Tisk a rozmnožování médií na nosičích (C18), Publikační aktivity, knihy a software (J58), Film, video, TV, rozhlas (J59, J60), Kreativní, umělecké a zábavní aktivity (R90), Knihovny, archivy, muzea a další kulturní aktivity (R91).

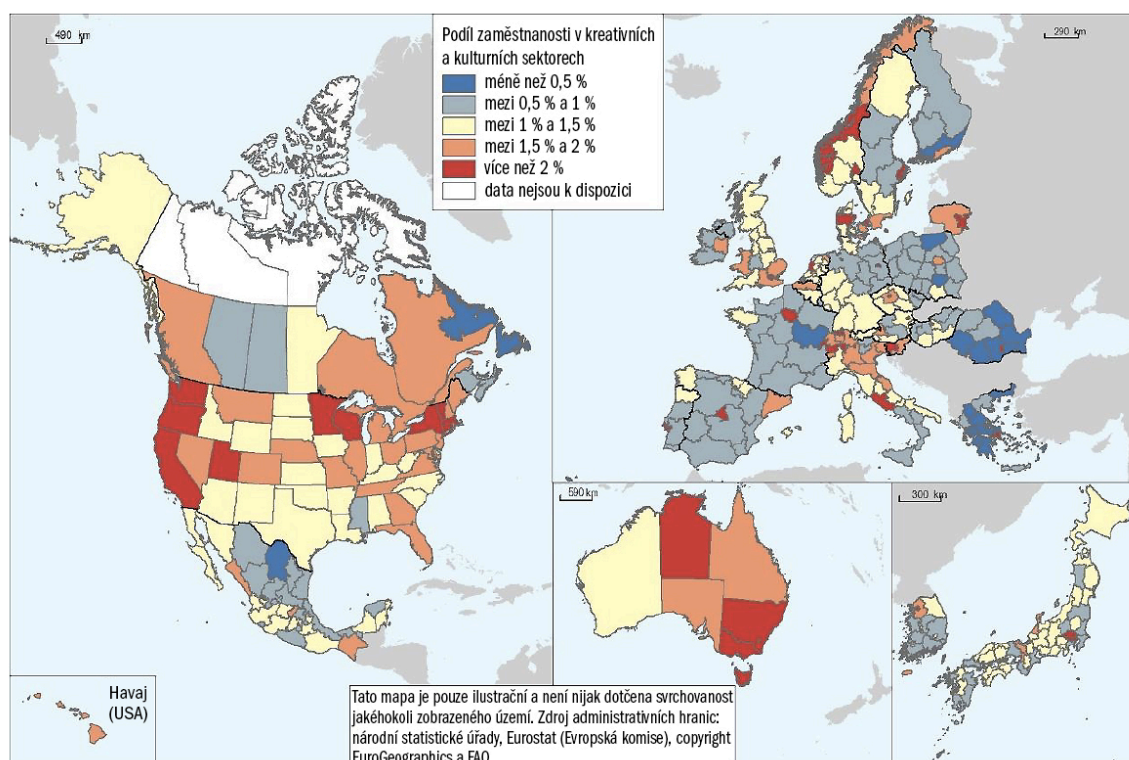
Soul, Oslo a Akershus. Île-de-France, Severní Holandsko, Londýn a okolí, Tokio, Kalifornie, Stockholm, Bukurešť – Ilfov, Ciudad de Mexico, Praha, Vídeň, Vilniuský region, Curych, Victoria, západní Slovensko, Attica, region kolem hlavního města, Lisabon a okolí, Hamburk, Madrid, Budapešť, Lazio. Izrael, Brusel a okolí, Irsko, Helsinky – Uusimaa, Ontario, Varšava, Lucemburk, Chile, Turecko.

Poznámka: Lotyšsko, Island a Slovensko nejsou v tabulce uvedeny kvůli nedostatku údajů o zaměstnanosti v oddílech R90 a R91. Regiony TL2 představují první vnitrostátní správní úroveň (viz územní působení OECD, <http://www.oecd.org/fr/regional>).

Zdroj: OECD (2020), Regionální statistika OECD, ad hoc sběr dat

Obrázek 3. Podíl zaměstnanosti v kreativních a kulturních průmyslech, regiony TL2

Rok 2017 nebo poslední dostupný rok pro země OECD s daty plus Rumunsko

Podíl zaměstnanosti v kreativních a kulturních sektorech, rozmezí: méně než 0,5 %, mezi 0,5 a 1 %, mezi 1 a 1,5 %, mezi 1,5 a 2 %, více než 2 %, data nejsou k dispozici.

Tato mapa je pouze ilustrační a není tak dotčena svrchovanost jakéhokoli zobrazeného území.

Zdroj administrativních hranic: Národní statistické úřady, Eurostat (Evropská komise), copyright EuroGeographics a FAO

Poznámka: Lotyšsko, Island a Slovensko nejsou v tabulce uvedeny kvůli nedostatku údajů o zaměstnanosti v oddílech R90 a R91. Regiony TL2 představují první vnitrostátní správní úroveň (viz územní působení OECD, <http://www.oecd.org/fr/regional>).

Zdroj: OECD (2020), Regionální statistika OECD, ad hoc sběr dat

Studie sektoru na konkrétních místech odhalují ekonomický význam a důležitost KKP pro místní ekonomiku. Metropole jako Londýn nebo New York jsou citelně zasaženy, neboť jsou v nich soustředěna kreativní pracovní místa a podniky. Například v roce 2017 tvořila kreativní ekonomika v Londýně 52 miliard GBP, jedno ze šesti pracovních míst a dalších 40 miliard GBP šlo za dodavatelským řetězcem, který podporuje základní kreativní ekonomiku⁷ (kausa 3).

⁷ Greater London Authority (2019), *The Creative Supply Chains Study*.

Kauza 3: Ekonomický dopad KKP ve vybraných městech a regionech

Londýn: Podle studie *Creative Supply Chains* z roku 2019 přispívají kreativní průmysly do londýnské ekonomiky 52 miliardami GBP a v rámci svého londýnského dodavatelského řetězce utrácejí odhadem 40 miliard GBP a podporují tak celou řadu dalších odvětví. Londýnský kreativní sektor také generuje obchodní aktivity ve Velké Británii, přičemž případové studie osmi londýnských organizací ukazují, že 40 % jejich dodavatelů sídlí mimo Londýn. Zaměstnanost v kreativním průmyslu rostla čtyřikrát rychleji než v ostatních oblastech ekonomiky. V londýnském kreativním průmyslu pracovalo v roce 2017 celkem 267 500 lidí, z toho 203 200 v kreativním zaměstnání v dodavatelském řetězci, což je více než v právním a účetním sektoru dohromady.

New York: Přibližně 15 tisíc firem a institucí zaměstnalo v roce 2017 v kreativním sektoru v New Yorku více než 231 tisíc lidí. Kromě toho je více než 62 tisíc pracovníků v tomto odvětví samostatně výdělečně činných – což je číslo, které rostlo téměř dvojnásobným tempem v porovnání se zaměstnanci obchodních nebo neziskových organizací. Celkově představuje kreativní sektor v New Yorku asi 5,4 % soukromé zaměstnanosti ve městě a 6,7 % vyplácených mezd. Kreativní sektor vytváří 13 % celkového hospodářského výsledku. Celkově je možné uvést, že jeden z osmi dolarů ekonomické aktivity ve městě – 110 miliard USD v roce 2017 – je přímo nebo nepřímo vázán na toto odvětví.

Zdroj: Greater London Authority (2019), The Creative Supply Chains Study; New York City Comptroller (n.d.). The Creative Economy: Art, Culture and Creativity in New York City, <https://comptroller.nyc.gov/reports/the-creative-economy/> (vyhledáno 5. června 2020).

Specifické vlastnosti KKP a místních kulturních ekosystémů jsou důležitými faktory pro podporu strategií, zejména s ohledem na dopady covidu-19.

Kulturní a kreativní průmysly mají ve srovnání s jinými sektory jedinečnou strukturu. Veřejné kulturní instituce i velké soukromé subjekty se spoléhají na vzájemně propojenou a nezávislou síť pracovníků na volné noze a mikropodniky, které poskytují kreativní obsah, zboží a služby. Tento „ekosystém“ je pro dané odvětví životně důležitý a nyní má nakročeno k úpadku kvůli náhlé a rozsáhlé ztrátě příjmů.

Kulturní a kreativní průmysly se vyznačují vysokým podílem nestandardních forem práce. Používání atypických smluv bylo běžné v kreativních profesích ještě před rozšířením do jiných průmyslových odvětví. Profesionálové v těchto odvětvích jsou do značné míry zaměstnáváni jako osoby samostatně výdělečně činné nebo coby mikropodniky. Například podle Eurostatu⁸ je v Evropě podíl osob samostatně výdělečně činných v kultuře oproti celkové zaměstnanosti nejméně dvojnásobný a v některých zemích tvoří OSVČ téměř polovinu veškerých zaměstnanců v oblasti kultury (např. v Nizozemsku to bylo v roce 2018 celých 48 % a v Itálii 46 %). V regionu Île-de-France (okolí Paříže) sídlí 36 % francouzských kulturních organizací. Ze 161 tisíc zařízení zabývajících se především kulturními aktivitami v regionu nemělo v roce 2016 až 90 % z nich žádné zaměstnance (ve srovnání se třemi ze čtyř organizací v ostatních ekonomických sektorech). To znamená, že většina osob zaměstnaných v KKP (umělci, podnikatelé nebo odborníci) jsou osoby samostatně výdělečně činné.⁹

⁸ Eurostat, Culture Statistics – Cultural Employment, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Culture_statistics_-_cultural_employment#Self-employment (vyhledáno 2. července 2020).

⁹ INSEE – Institut National de la Statistique et des Études Économiques (2018). *L'Île-de-France, première région française de l'économie culturelle*, <http://www.insee.fr/fr/statistiques/3535510> (vyhledáno 5. července 2020).

Kreativní profese bývají nečíska vázány na nestabilní typy zaměstnávání a covidová krize upozornila na fakt, že tato pracovní místa často neprojdou sítí veřejné podpory. Aby si mohl člověk (umělec, spisovatel, novinář, hudebník atd.) vydělat na živobytí na celý rok, je běžnou praxí, že má několik smluv na projekty jako osoba samostatně výdělečně činná nebo osoba ve svobodném zaměstnání. Někdy je to i spolu se zaměstnáním na částečný úvazek nebo v kombinaci typu hlavní zaměstnání (často v nekreativním sektoru) a druhé, kreativní zaměstnání. Základní rozdíl oproti klasickým nestabilním úvazkům však spočívá v tom, že kulturní a kreativní úvazky jsou obecně vysoce kvalifikovaná práce, která vyžaduje velké množství specifických investic do lidského kapitálu. Je mnohem těžší posoudit produktivitu v této oblasti než například u řidiče nebo doručovatele. Tito pracovníci si navíc musí nejen vydělávat na živobytí, ale také udržovat a zlepšovat osobní kontakty, aby si zajistili životaschopnost podnikání.

Vzhledem k velmi specifickým vlastnostem jsou tyto formy úvazků navázány na několik problémů. Zaprvé je samo o sobě problematické získat finanční podporu v oblasti příjmů pro osoby samostatně výdělečně činné nebo podnikatele, protože programy nejsou na tyto hybridní formy zaměstnávání uzpůsobené. OSVČ často nedosáhnou na finanční podporu v nezaměstnanosti.¹⁰ Vládní podpora kulturního sektoru je navíc z velké části směřována na instituce. Zadruhé se setkáváme často s problémem, že osoba samostatně výdělečně činná v kreativní profesi nemá přístup k záchranným balíčkům, což snižuje její odolnost vůči finančním, ale i dalším ekonomickým šokům. Zatřetí oficiální statistiky ve své současné podobě ignorují druhá zaměstnání nebo dobrovolnictví, které je v KKP běžné, takže neukazují skutečnou míru zaměstnanosti v kultuře a význam tohoto odvětví (viz kauza 2). Stručně řečeno tyto atypické formy zaměstnání vyžadují specifické strategické odpovědi pro zajištění sociální ochrany, kariérního rozvoje a rozvoje dovedností pro kreativní pracovníky obecně, a to zejména tváří v tvář krizi, jako je covid-19.

***Kreativní zaměstnání bývají nejisté.** Asi třetina newyorských herců nebyla v roce 2017 aktivně zaměstnána stejně jako 21 % hudebníků. Převládala u nich práce na částečný úvazek; více než polovina herců a téměř polovina hudebníků, tanečníků a bavičů uvedla, že pracují na částečný úvazek. V roce 2017 bylo 36 % newyorských kreativních pracovníků samostatně výdělečně činných, ve srovnání s pouhými 10 % celkové pracovní síly ve městě.¹¹ Tito pracovníci také nemají přístup k benefitům a ochraně jako zaměstnanci, např. cenově dostupné zdravotní pojištění nebo pojištění pro případ nezaměstnanosti.*

KKP také disponují specifickými a velmi rozmanitými obchodními modely, které vládní strategie dostatečně neberou v potaz. Obchodní modely v rámci KKP například zahrnují neziskové organizace a veřejné instituce (muzea a knihovny) i velké ziskové organizace (Netflix, Spotify). Velký podíl kreativních pracovníků nebo mikropodniků v sektoru KKP je vázán na to, že ekonomický růst nebo tvorba zisku není vždy primárním cílem, ale spíše nástrojem pro další činnost v kreativním podnikání, což je cílem samo o sobě. Pro mnoho z nich je vnitřní motivace a osobní spokojenost při dokončení tvůrčích úkolů důležitou složkou a hnacím motorem práce. Mnoho kreativních podniků je založeno na nehmotných aktivech, např. na specifických dovednostech a odborných znalostech, sociálních vztazích nebo pověsti a dobrém jménu v konkrétních kreativních komunitách. Tato nehmotná aktiva jim ztěžují přístup k podnikatelské podpoře a úvěrům, protože banky nemusí kvůli obtížnému zhodnocení takováto nehmotná aktiva vnímat jako záruku pro úvěr.

¹⁰ OECD (2020), [Supporting livelihoods during the COVID-19 crisis: Closing the gaps in safety nets](#).

¹¹ New York City Comptroller (n.d.). *The Creative Economy: Art, Culture and Creativity in New York City*, <https://comptroller.nyc.gov/reports/the-creative-economy/> (vyhledáno 5. června 2020).

Pro mnoho kreativních firem je také obtížné dosáhnout na podporu inovací, přestože jsou KKP jejich tvůrci. Existují nové způsoby práce (crowdworking, práce v rámci platformy a práce na projektech), obchodní modely, způsoby oslovování publika a formy koprodukce. Firmy z oblasti KKP jsou také důležitými zdroji nápadů pro další odvětví prostřednictvím technologických průsečíků a propojení mezi podniky (např. „vážné hry“, které staví na formátech a nástrojích vyvinutých v KKP: gamifikace procesů učení, např. výcvik dopravních pilotů a chirurgů, nebo terapií, jako je poskytování kognitivních stimulů pacientům s Alzheimerovou chorobou). Inovace jsou však často zúženy pouze na ty technologické, kulturní a kreativní průmysly jsou přehlíženy nebo vyloučeny z iniciativ určených na jejich podporu.

Kulturní „ekosystémy“ spojují různé prvky kulturních a kreativních průmyslů a dalších odvětví pro vzájemné posílení své výkonnosti. Strohé rozdělení umění a kultury na zvláštní sektory – například komerční, dobrovolnické, amatérské a dotované – nebere v potaz vztahy mezi nimi a způsoby, jakými je komerční sektor v ekologickém systému¹² propojen se zbytkem. Tento ekosystémový přístup souvisí s prací se skupinami a zdůrazňuje B2B vazby mezi komerčními částmi kreativních odvětví a jinými podniky, které mohou podporovat inovace na místní úrovni. Příkladem mohou být „fúzané“ digitální, technologické a kreativní firmy, kombinující kreativní dovednosti a design s technologickými znalostmi, které se neustále rozvíjejí.¹³ Existují také vazby mezi neziskovými a komerčními částmi KKP. Neziskový kulturní sektor funguje jako výzkumná a vývojová laboratoř pro komerční podniky a veřejné financování mu umožňuje podstupovat rizika spojená s kreativním obsahem a nápady.¹⁴ Jedním z příkladů při tvorbě inovací může být role moderního výtvarného umění a experimentální tvorby, jejichž výstupy jsou okamžitě uplatňovány v reklamě, mainstreamové kinematografii a zábavním průmyslu či navrhování obchodů. Taková spolupráce může změnit zmenšující se podíl nekomerčních částí sektoru v důsledku současné krize a očekávaného střednědobého snížení veřejného financování.

Dlouhodobé vlivy covidu-19 na KKP

Kromě bezprostředních dopadů na pracovní místa a příjmy bude pravděpodobně mít současná krize a opatření týkající se rozestupů na KKP dopad dlouhodobý. Kombinace investičních a poptávkových šoků a očekávané snížení veřejných a soukromých investic může způsobit zánik nebo výrazné omezení činnosti jinak životaschopných firem, které tento sektor podporují. Výsledkem by byla ztráta dovedností odborníků, kteří by museli zanechat své tvůrčí činnosti a hledat další zaměstnání. Vyčerpávání a útlum kulturních a kreativních průmyslů by tak měly negativní dopad na města a regiony nejen v optice přímých ekonomických a sociálních dopadů, ale také z hlediska prosperity, oživení měst a komunit i kulturní rozmanitosti.

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

¹² Crossick, G., Kaszynska, P. (2016), *Understanding the Value of Arts and Culture*, Arts and Humanities Research Council.

¹³ Sapsed, J., Nightingale, P. (2013), *The Brighton Fuse*, <http://www.brightonfuse.com/wp-content/uploads/2013/10/The-Brighton-Fuse-Final-Report.pdf>.

¹⁴ Crossick, G., Kaszynska, P. (2016), *Understanding the Value of Arts and Culture*, Arts and Humanities Research Council.

Investiční šok by mohl mít za následek snížení úrovně kulturní produkce. Podle průzkumu provedeného Německou sítí pro podporu kreativního průmyslu a Národním sdružením kreativity v Německu¹⁵ očekávají kreativní firmy a profesionálové pokles investic, který v nadcházejících měsících ovlivní kulturní produkci. Zrušení festivalů, veletrhů a jiných podobných akcí, kde umělci, spisovatelé, filmaři nebo softwaroví designéři prodávají svou práci a uzavírají dohody o budoucích zakázkách, znamená, že vliv ztráty těchto investic se projeví až v následujících měsících. Investiční šok zasáhne také kreativní profesionály a podniky, jejichž činnost je navázána na právo (odvětví se vztahem k autorskému právu, např. hudba, kinematografie). Umělci, kteří nebyli schopni prodat svou práci kvůli zrušení hromadných akcí, nebudou mít v příštím roce žádné příjmy z autorských práv, a tudíž nižší prostředky určené na investice do nové tvorby.

Pravděpodobně nastane i poptávkový šok, protože spotřebitelé snižují spotřebu zboží a služeb v kulturním a kreativním sektoru, zejména těch, k nimž neexistuje digitální přístup. Dodržování rozestupů bude pravděpodobně ještě nějaký čas povinné, takže domácí a mezinárodní cestovní ruch by se nemusel vrátit na úroveň před krizí ani ve střednědobém či dlouhodobém horizontu. Tyto faktory spolu s pravděpodobným snížením kupní síly mnoha spotřebitelů znamenají, že části odvětví závisející na návštěvnících budou i nadále ztrácet příjmy, což bude mít dopad na širší ekosystém kreativních firem a profesionálů. Kromě toho pravděpodobně dojde k poklesu poptávky po kreativních službách z jiných obchodních sektorů, zejména v oblasti marketingu, vývoje produktů a inovací, jak jsme to zažili během finanční a hospodářské krize v roce 2008.

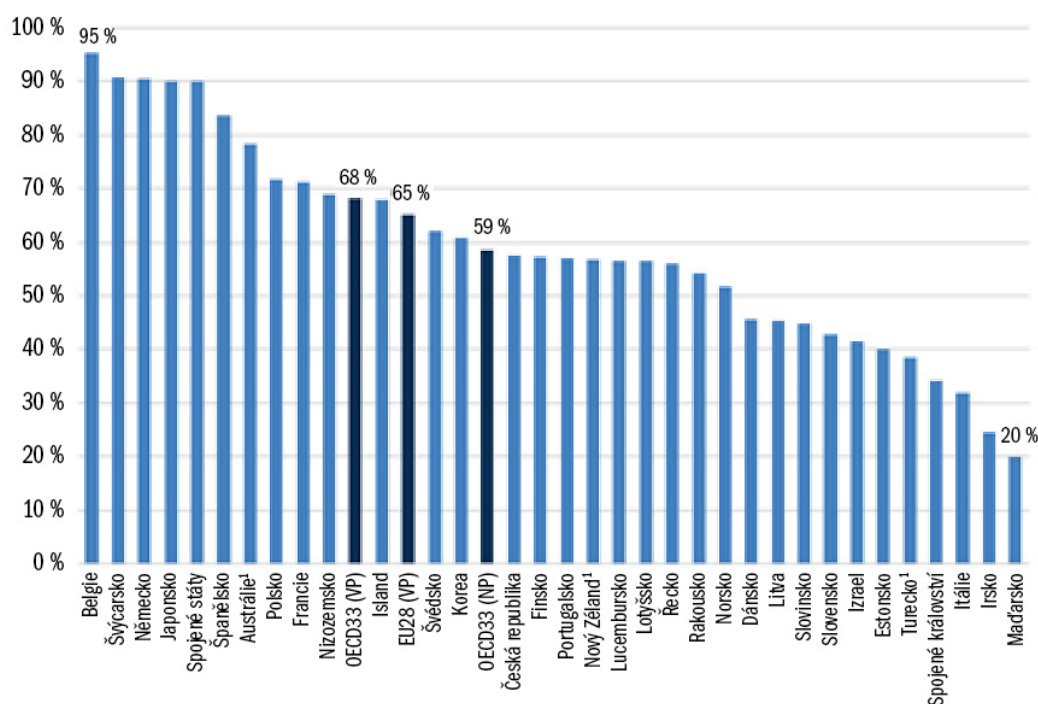
Pravděpodobně dojde i ke snížení veřejného financování KKP. Po vlně obrovských investic do speciálních a záchranných balíčků by se mohly snížit investice do umění a kultury z veřejných a soukromých zdrojů, zejména na místní úrovni. Veřejné financování umění a kultury může ve střednědobém horizontu zaznamenat výrazný tlak na rozpočet, který by mohl mít dopad na dotované části sektoru (např. veřejná muzea, knihovny, galerie a scénická umění). V rámci OECD představovaly výdaje vlád na „kulturu, volnočasové aktivity a náboženství“ v roce 2017 pouze 3 % jejich výdajů. Nicméně národní vlády v OECD představují v průměru zhruba 60 % z celkových veřejných výdajů v této oblasti (obrázek 4). Budou silně zasaženy národní vládní finance se silným tlakem na výdaje a snížené příjmy, čímž se zvýší schodky a dluh.¹⁶ I když krize již vyvíjela krátkodobý tlak na zdravotní a sociální výdaje a na národní příjmy, největší dopad se očekává ve střednědobém horizontu.

¹⁵ German Network Promoting Creative Industries and The National Association CreativesGermany (2020) *PCI: Promoting Creative Industries - Corona pandemic: it affects the cultural and Creative industries in three waves*, https://drive.google.com/file/d/12fj_XLe7OX1bIZsaM7owNUXAUh1BVVnd/view.

¹⁶ OECD (2020), *The Territorial Impact of COVID-19: Managing the Crisis Across Levels of Government. OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19)*.

Obrázek 4: Národní vládní výdaje na „volnočasové aktivity, kulturu a náboženství“ v % celkových veřejných výdajů v dané kategorii (2017)

Belgie, Švýcarsko, Německo, Japonsko, Spojené státy, Španělsko, Austrálie¹, Polsko, Francie, Nizozemí, OECD33 (VP), Island, EU28 (VP), Švédsko, Korea, OECD33 (NP), Česká republika, Finsko, Portugalsko, Nový Zéland¹, Lucembursko, Lotyšsko, Řecko, Rakousko, Norsko, Dánsko, Litva, Slovinsko, Slovensko, Izrael, Estonsko, Turecko¹, Spojené království, Itálie, Irsko, Maďarsko.

Poznámka: * COFOG: Klasifikace funkcí vládních institucí

** Výdaje na sociální zabezpečení zahrnují kapitálové i běžné výdaje.

¹ Austrálie, Nový Zéland a Turecko: odhady IMF Government Finance Statistics. VP: vážený průměr; UWA: nevážený průměr. Celkové výdaje vládního sektoru nejsou konsolidované. Pro Kanadu, Chile a Mexiko nejsou dostupná žádná data.

Zdroj: OECD (2020), Subnational governments in OECD countries: key data

V nadcházejících měsících by se také mohla snížit dostupnost soukromého financování KKP. Soukromý sektor vždy doplňoval podporu KKP poskytovanou národními a regionálními vládami prostřednictvím darů, firemního sponzoringu, nadačních grantů a filantropie.

V některých zemích (např. ve Spojených státech) představují korporátní a nadační dary umění a kultury přibližně 18 % jejich příjmů a soukromé dary tvoří dalších 20 %.¹⁷

V Evropě se umělecké a kulturní instituce spoléhají více na veřejnou podporu než na soukromé příspěvky. Počet nadací v Evropě však roste a asi 60 % z nich již dříve podporovalo umělecké a kulturní projekty.¹⁸ I když jsme v posledních měsících zaznamenali příklady silné strategické nadační podpory KKP (viz příklady níže), mnoho nadací muselo čelit obtížným rozhodnutím v řazení priorit financování: buď vyhovět naléhavým potřebám ohrožených komunit, nebo podpořit neziskové umělecké a kulturní instituce a zajistit tak finanční udržitelnost. Tato volba může být v budoucnu obtížnější, protože ekonomická krize zasáhne do prostředků v nadacích. Je také možné, že dojde ke snížení firemních sponzorských darů, protože korporace přehodnocují své marketingové rozpočty s ohledem na pokles firemních výnosů.

¹⁷ National Endowment for the Arts, US (2013), *How the US Funds the Arts*.

¹⁸ European Foundation Centre (2008), *Foundations Facts*.

Dobročinné příspěvky jsou ve stejné situaci. Například již v březnu 2020 předpovídala Americká aliance muzeí, že v jejích institucích dojde k poklesu dobročinných příspěvků, protože dárci přehodnocují své donátorské možnosti kvůli nestabilním akciovým trhům.¹⁹

Některé neziskové organizace, které přímo podporují pracovníky a společnosti v KKP, od začátku krize zaznamenaly nárůst darů. Není však jisté, zda tento trend bude pokračovat i ve střednědobém horizontu.

Dopady na podsektory KKP

Dopady jsou v rámci KKP nerovnoměrně rozložené, přičemž pravidly pro rozestupy jsou nejvíce zasaženy aktivity vázané na uzavřené prostory. Toto náhlé přerušení činnosti ohrožuje nejen jejich vlastní finanční udržitelnost (v případě muzeí, divadel, kin nebo festivalů), ale také doplňkový hodnotový řetězec dodavatelů, a to jak z tvůrčích, tak i z jiných odvětví. Pokud jde o další kulturní a kreativní průmysly, dalo by se očekávat, že by sektory nabízející digitální produkty a služby mohly těžit ze zvýšené poptávky po digitálních řešeních. Realita je však trochu jiná. Zatímco některé sektory nabízející digitální produkty a služby z této situace těžily, mnoho mikropodniků zabývajících se vývojem softwaru nebo produktovým designem zaznamenalo pokles poptávky po jejich službách, protože klienti pozastavili již naplánované projekty nebo snížili marketingové rozpočty kvůli problémům s likviditou. Některá další odvětví jako platformy pro on-line obsah také těží ze zvýšené poptávky po streamování obsahu během lockdownu, ale výhody z této speciální poptávky šly z velké části za hlavními hráči v tomto sektoru. Údaje o německém trhu práce poskytují zajímavé poznatky rozdělené podle podsektorů (kauza 4).

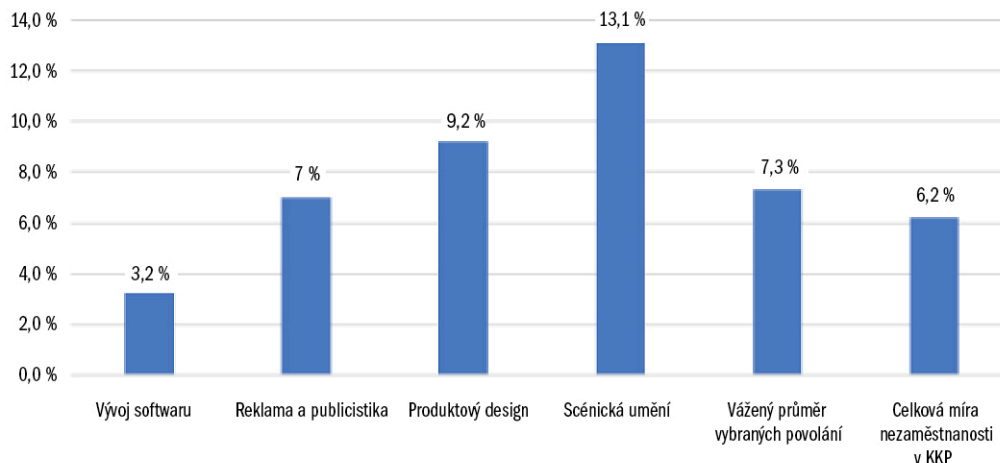
Kauza 4: Dopad krize na KKP v Německu

Poslední odhady v Německu ukazují, že společnosti, které jsou součástí KKP, stále častěji propouštějí zaměstnance kvůli problémům s platební neschopností. Celková míra nezaměstnanosti v KKP (6,2 %) byla v červnu 2020 vyšší než v ekonomice jako celku (5,2 %) a neustále roste: z 63 696 nezaměstnaných v březnu na 85 661 nezaměstnaných v červnu 2020. Je třeba poznamenat, že mezi podsektory KKP (obrázek 5) existují podstatné rozdíly. Zatímco softwaroví vývojáři drží míru nezaměstnanosti na úrovni 3,2 %, u produktových a vizuálních designérů je vyšší (9,20 %, respektive 10,6 %) a vůbec nejvyšší je u scénických umění (13,10 %), což jen podtrhuje fakt, že kulturní zaměstnanost v tomto sektoru funguje za skutečně nestandardních podmínek.

¹⁹ American Alliance of Museums (n.d.), *American Alliance of Museums Urges US Congress to Include \$4 Billion for Nonprofit Museums in COVID-19 Economic Relief Legislation*, <https://www.aam-us.org/2020/03/19/american-alliance-of-museums-urges-us-congress-to-include-4-billion-for-nonprofit-museums-in-covid-19-economic-relief-legislation/> (vyhledáno 30. března 2020).

Obrázek 5: Míra nezaměstnanosti v kulturních a kreativních průmyslech v Německu, vybraná povolání, červen 2020

Vývoj softwaru; reklama, publicistika; produktový design, scénická umění, vážený průměr vybraných povolání, celková míra nezaměstnanosti v KKP

Poznámka: vybraná povolání: design, vývoj softwaru, reklama, publicistika, scénická umění. Kromě kulturního a kreativního průmyslu zahrnuje pojem kultura / kreativní sektor také zaměstnance ve veřejném / neziskovém kulturním sektoru. Výpočet míry nezaměstnanosti pro kulturní a tvůrčí profese se rovná podílu míry nezaměstnanosti v červnu 2020 ve vztahu k počtu zaměstnanců, kteří měli nárok na příspěvky sociálního zabezpečení v září 2019. Celková nezaměstnanost: 6,2 % (červen 2020).

Zdroj: Office for Cultural Economics Research (Büro für Kulturwirtschaftsforschung), Cologne, July 2020; Federal Employment Agency, 1. 7. 2020. Statista (2020), Annual average unemployment rate in Germany 2004–2020,

<https://www.statista.com/statistics/227005/unemployment-rate-in-germany/> (vyhledáno 16. července 2020). Office for Cultural Economics Research (Büro für Kulturwirtschaftsforschung), Zur Arbeitslosigkeit im Kultur-/Kreativsektor, Nr. 03, <https://kulturwirtschaft.de/zur-arbeitslosigkeit-im-kultur-kreativsektor-nr-03/> (vyhledáno 9. července 2020).

Muzea a památky

Hygienická opatření spojená s pandemií vedla k bezprecedentnímu uzavírání muzeí a památek. Přibližně 90 % muzeí na celém světě (více než 85 tisíc institucí) bylo během krize dočasně uzavřeno a zbývajících 10 % už pravděpodobně nikdy nebude moci otevřít kvůli velkým ekonomickým potížím.²⁰ Náhlý pokles příjmů (tři muzea z pěti v Evropě podle průzkumu NEMO vykázala kvůli uzavření svých budov a omezení cestování ztráty průměrně 20 300 EUR týdně),²¹ dobročinné dary a sponzoring pro veřejná i soukromá muzea ohrožují finanční udržitelnost zejména malých muzeí. Výsledkem bylo snižování mezd a propouštění řady pracovníků²² (dočasní zaměstnanci, externisté včetně mediátorů,²³ sezonní pracovníci, pozice související s výstavami, vydáváním katalogů, výstavních a vzdělávacích materiálů, akcí a dalších komerčních činností).

²⁰ UNESCO (květen 2020), *Zpráva UNESCO: Museums around the world in the face of COVID-19*. UNESCO, Paris, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373530>.

²¹ Network of European Museum Organizations, Survey on the impact of the COVID-19 situation on museum in Europe. Final Report, <https://www.nemo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMOdocuments/NEMOCovid19Report12.05.2020.pdf>.

²² Více viz: <https://nonprofitquarterly.org/museums-layoffs-continue-amid-ongoing-covid-19-shutdowns/>.

²³ Prostředníci mezi umělci, jejich díly a širokou veřejností.

Podle průzkumu, který provedla Mezinárodní rada muzeí, 6 % brigádníků v muzeích neobnovilo smlouvu nebo se ji rozhodlo ukončit, zatímco propuštěno bylo 16,1 % odborníků na volné noze.²⁴ Za předpokladu, že zůstanou v platnosti pravidla o rozestupech, výnosy z prodeje vstupenek a programů se ve střednědobém horizontu budou jen pomalu vracet na úroveň před krizí. Jakýkoli další pokles příjmů povede ke snížení intenzity výzkumu v muzeích a dalších kulturních aktivitách. To představuje strukturální hrozbu pro přežití společností a pracovníků na volné noze působících v muzejním ekosystému, což ovlivní další kulturní a kreativní odvětví, která se na tyto profesionály spoléhají v oblasti kreativního obsahu. Během období lockdownu kvůli covidu-19 a v závislosti na kontextu dané země je důležité zvážit zahrnutí neziskových institucí (tzn. i mnoho muzeí) do programů pro udržení zaměstnanců, které mají malým podnikům pomoci zachovat pracovní místa. Stálo by také za to zvážit konkrétní a na míru šité daňové pobídky pro dary a dobročinné dárcovství na podporu investic v tomto odvětví (např. cíleně podpořit mladé kreativní profesionály v relativně náchylnějších pododvětvích, jako jsou výtvarná a scénická umění).

Ve střednědobém horizontu budou mít muzea méně zdrojů a kapacit, aby mohla přispívat k sociálnímu a ekonomickému rozvoji místních komunit. V posledních desetiletích se muzea stala hybnou silou místního rozvoje a zastřešujícími institucemi pro mnoho komunit. Zvyšují atraktivitu měst a komunit jako míst, která stojí za to navštívit, bydlet v nich a investovat tam, a jsou stále více považována za životně důležitá centra komunity v samém jádru snahy o regeneraci měst (více na [OECD-ICOM Guide for Local Governments, Communities and Museums](#)).²⁵ Opatření během lockdownu vedla k neočekávanému odstoupení muzeí z místních projektů a ke zrušení programů týkajících se kultury, sociálního začleňování, dobrých životních podmínek a vzdělávání, které pouze částečně nahradily nové on-line nabídky. Například muzejní výstavy a aktivity se často zabývají složitými tématy, jako je mezikulturní dialog nebo integrace menšin a migrantů, což může být v on-line prostředí hůře proveditelné. Ve střednědobém horizontu se muzea nebudou moci zúčastňovat místních projektů v plné míře. Existuje riziko, že zúží rámec svého poslání i na úkor počtu aktivit.

Festivals

Festivals mají rozsáhlé požadavky na infrastrukturu od pódíí po stany a stravování, kdy je do dodavatelského řetězce zapojeno mnoho dalších firem, což přináší nepochybné ekonomické výhody (kauza 5). Seznam festivalů, které byly celosvětově zrušeny kvůli pandemické krizi, je velmi dlouhý od světově proslulých mezinárodních filmových, hudebních, náboženských a výtvarných festivalů a karnevalů až po akce navázané na místní tradice.²⁶ Následkem krize roste nezaměstnanost, poklesy tržby za zboží a služby a nákup meziproduktů. Například vykázaná ztráta příjmu po zrušení festivalu SXSW v texaském Austinu činí přibližně 4,3 milionu USD.²⁷ Návštěvníci festivalu, kteří obvykle platí za jídlo, nápoje, dopravu a vstupné, vůbec nemusí mít podobnou možnost v budoucnu kvůli snížení jejich vlastních příjmů ovlivněných krizí. Hotovostní sponzorství festivalů bude pozastaveno do opětovného obnovení akcí a je velmi nepravděpodobné, že by festivaly dosáhly cílů, které po nich sponzoři vyžadují do budoucna s ohledem na pravděpodobný pokles návštěvnosti kvůli pravidlům pro zachování rozestupů nebo změnám v chování spotřebitelů.

²⁴ ICOM – International Council of Museums (2020), *Museums, museum professionals and COVID-19*, <https://icom.museum/wp-content/uploads/2020/05/Report-Museums-and-COVID-19.pdf>.

²⁵ OECD-ICOM (2019). *Culture and Local Development: Maximising the Impact, a Guide for Local Governments, Communities and Museums*, <https://doi.org/10.1787/9a855be5-en>.

²⁶ An updated list of cancelled music events including music festivals: <https://www.billboard.com/articles/business/touring/9323647/concerts-canceled-coronavirus-list>.

²⁷ I Lost My Gig (2020), Website, www.ilostmygig.com (vyhledáno 16. června 2020).

Festivalová dramaturgie je navíc plánována dlouho dopředu, a současná krize proto do značné míry tento cyklus narušila s tím, že budoucnost je krajně nejistá. To povede k úpravám v dramaturgii, omezení plánovaného náboru zaměstnanců a snížení investic do inovací a rozvoje. Vztahy mezi dárci (kteří akci podporují, aniž by očekávali, že na oplátku získají cokoli materiálního), sponzory a festivaly budou pravděpodobně ovlivněny dlouhodobě a sponzoři by zatím mohli hledat alternativní možnosti marketingu i způsoby, jak se zviditelnit s rizikem neustálých přesunů investic do jiných cílových oblastí sponzorských aktivit.

Kauza 5: Ekonomický dopad festivalů ve vybraných městech a regionech

- **Quebec (Kanada):** V letech 2016/2017 vygenerovalo 17 hlavních festivalů (členů Rémi – *Regroupement des Événements Majeure Internationales*) pro quebeckou ekonomiku celkovou částku 290,8 milionu CAD v ekonomickém prospěchu/přidané hodnotě; daňové výnosy ve výši 66,6 milionu CAD pro vládu a vytvořilo 4606 pracovních míst na tyto akce navázaných.
- **Edinburgh (Skotsko, Spojené království):** V roce 2015 byl ekonomický dopad edinburských festivalů stanoven na 280 milionů GBP v Edinburghu a 313 milionů GBP v celém Skotsku. Festivaly vytvořily 5660 pracovních míst rovnajících se plnému úvazku v Edinburghu a 6021 ve Skotsku. Tento počet neustále rostl od roku 2010.
- **Adelaide (Austrálie):** Zpráva z roku 2018 nazvaná *Economic Impact Report* upozornila na dopad na adelaidskou festivalovou scénu, přičemž jedenáct hlavních uměleckých festivalů přispělo do státní ekonomiky více než 109 milionů AUD, což je o 27,7 % více než předchozí rok.
- **Austin (Texas, USA):** V roce 2019 vygenerovala konference a festival SXSW pro město Austin příjmy 355,9 milionu USD. V roce 2018 to bylo 350,8 milionu a v roce 2015 317,2 milionu. V částkách jsou zahrnuty peníze plynoucí z návštěvnosti (peníze, které utratili akreditovaní návštěvníci), provozní náklady (průběžné náklady na organizaci SXSW) a vliv spotřebitelů (výdaje držitelů guest passů a oficiálních hostů).

Zdroj: KPMG (2018), *Consolidated economic benefits of 17 members of the RÉMI*, http://fame-feem.ca/2018/wp-content/uploads/2018/06/Retombées-économiques-consolidées-RÉMI_Format-rapport_18-mai-2018ENG.pdf (vyhledáno 5. června 2020); BOP Consulting (2016); BOP Consulting (2016), *Edinburgh Festivals 2015 Impact Study*, www.edinburghfestivalcity.com/assets/000/001/964/Edinburgh_Festivals_-_2015_Impact_Study_Final_Report_original.pdf?1469537463 (vyhledáno 5. června 2020); Government of South Australia (2019), *Adelaide festivals inject over \$100 million into SA economy*, [www.dpc.sa.gov.au/responsibilities/arts-and-culture/news/adelaide-festivals-inject-over-\\$100-million-into-sa-economy](http://www.dpc.sa.gov.au/responsibilities/arts-and-culture/news/adelaide-festivals-inject-over-$100-million-into-sa-economy) (vyhledáno 5. června 2020); Projekt The South by Southwest (SXSW) byl založen v roce 1987 v texaském Austinu. Jeho součástí je konference a festival, kde se setkávají interaktivní projekty, film a hudba; SXSW Economic Impact to the City of Austin, tisková zpráva, <https://www.sxsw.com/wp-content/uploads/2019/11/Press-Release-SXSW-Economic-Impact-2019.pdf> (vyhledáno 5. června 2020).

Podle organizace Festival City Network²⁸ festivaly intenzivně přijímají ustanovení k určení nových digitálních modelů, kterými by se mohly řídit (kauza 6). Hlavní prioritou je podpora umělců při generování příjmů z jejich on-line obsahu. Mnoho z nich se snaží zjistit, jak mohou pro tento způsob využít právě festivaly jako koordinované platformy. To je příležitost ke krátkodobému nárůstu na digitálním poli, ale také je zde otázka dlouhodobého působení digitálních inovací na obchodní modely sektoru a na životnost odvedené práce. Festivaly se snaží kreativně využít svůj archiv k rozvoji nových forem dramaturgie a zapojení publika i ke zvýšení propojení se vzdělávacími programy, například poskytnutím nových kvalitních materiálů, které mohou studenty zaujmout, rozšířit povědomí o předchozích akcích a vytvářet tak příležitosti pro nové formy produkce. Ačkoli tato krize jasně ohrožuje přežití mnoha festivalů včetně těch největších, je pravděpodobné, že inovace přinesou novou vlnu digitálně zprostředkované zážitkové ekonomiky.

Kauza 6: Festivalová města se zabývají slabými místy v sektoru

Města, která hostí festivaly po celém světě, popisují slabá místa festivalového sektoru. Podle Festival City Networku existuje šest priorit, které naznačují posun k lepšímu:

- určení iniciativ ve výzkumu a vývoji
- podpora příležitostí pro profesní rozvoj mezi zaměstnanci
- zvýšení investic do podnikatelských dovedností a schopností, zejména v oblasti diverzifikace financování, sponzorství a fundraisingu
- podpora inovací, zejména těch, kde je nutná spolupráce s dalšími prioritními oblastmi růstu, např. agropodnikání, mezinárodní vzdělávání, zdraví a duševní pohoda a cestovní ruch
- zvyšování dostupnosti technických a digitálních řešení s cílem řešit velké rozdíly, obzvláště mezi městy a okrajovými regiony, a zkoumat, jak tato digitální řešení mohou zlepšit festivalový zážitek
- využití festivalových mezinárodních sítí za účelem vytvoření většího počtu platform pro umělce, kteří by tak svou práci mohli dostat k novému publiku a mít z toho příjem – to vše na základě zkušenosti, že festivalový sektor je globální institucí, která si zakládá na partnerství v oblasti mobility

Zdroj: webinář OECD Coronavirus (COVID-19) and Cultural and Creative Sectors: Impact, Policy Responses and Opportunities to Rebound after the Crisis, webinář, který se konal 17. dubna 2020, <https://youtu.be/nlmafdlZ7Tc>.

Hudba

Pandemie koronaviru narušila globální hudební průmysl navzdory zvýšené poptávce po službách nabízejících streamování hudby (např. Spotify, Apple Music, Deezer) během období lockdownu. S odhadovaným obratem přes 50 miliard dolarů po celém světě je roční příjem z hudebního průmyslu rozdělen mezi odvětví živé a nahrané hudby, kdy každý přispívá

²⁸ The Festival City Network sdružuje Edinburgh, Krakov, Montreal, Adelaide a Singapur.

zhruba 50 %.²⁹ Odhady ukazují, že v roce 2020 ve Spojeném království přišel hudební a kulturní sektor o 50 milionů GBP³⁰ (v období února a března 2020) a 10,2 miliardy USD ve Spojených státech (od začátku roku do srpna 2020).³¹

Jelikož opatření při lockdownu zakazují veřejná shromáždění, je příjem ze sektoru živé hudby téměř nulový a nemusí se po nějakou dobu vrátit na předkrizovou úroveň. Zrušení hudebních akcí, jako jsou festivaly, turné a koncerty, znamená ztrátu příjmů z prodeje vstupenek a zboží a také snížení sponzorských darů. Předpokládá se, že pokles sponzorských příspěvků v tomto odvětví dosáhne v roce 2020 celosvětově 10 miliard USD.³² Zastavení aktivit se netýká pouze hudebníků, ale také pomocných pracovníků, kteří budují, spravují a provozují prostory pro živou hudbu. Mají na starosti osvětlení, zvukovou techniku, údržbu a zabezpečení, ale spadají tam i promotéři, manažeři a agenti koordinující koncerty, turné a prodej vstupenek. Důležité je, že zrušení hudebních festivalů znamená snížení investic do budoucí produkce, protože festivaly jsou pro hudebníky často nejen platformami pro představení vlastní tvorby, ale také pro uzavření smluv na příští rok. Zrušení živých vystoupení představuje ztrátu také pro města, protože významně těží ze všech nepřímých ekonomických aktivit navázaných na sektor živé hudby a často využívají významné akce pro celkovou propagaci a marketing.

Kvůli zmírnění dopadu lockdownu spojeného s covidem-19 se živá hudba pustila do živých přenosů. Jeden svět: Společně doma – globální televizní a streamovaná hudební událost, jejímž garantem byla Lady Gaga, se konala 18. dubna. Dala si za cíl oslavit úsilí zdravotnických pracovníků z celého světa a získat prostředky pro Fond solidarity COVID-19. Na akci se vybraly dary od filantropů a korporací ve výši 127 milionů USD. Platforma on-line videoher Fortnite uspořádala desetiminutový virtuální koncert amerického rappera Travis Scotta, který přitáhl 12 milionů diváků z celého světa. Odhaduje se, že mnoho dalších lidí koncert vidělo na platformách jako Twitter a YouTube, což jen zdůrazňuje potenciál inovativních partnerství mezi kulturními a kreativními průmysly, např. herním a hudebním.³³ Podobně i virtuální festival The Live From Out There nabídl čtyři víkendy plné hudby přístupné na základě předplatného a platby za zobrazení. Festivaly probíhaly od 15. května do 7. června 2020 a získaly pro hudební komunitu více než 400 000 USD prostřednictvím fondu Sweet Relief COVID-19.³⁴

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

²⁹ World Economic Forum (2020), *This is how COVID-19 is affecting the music industry*, <http://www.weforum.org/agenda/2020/05/this-is-how-covid-19-is-affecting-the-music-industry/> (vyhledáno 16. června 2020).

³⁰ Music Business Worldwide (2020), *UK Artists and Managers Have Already Lost Over \$60M Due to Coronavirus Lockdown*, www.musicbusinessworldwide.com/artists-and-managers-have-lost-over-60m-due-to-coronavirus-lockdown-in-the-uk-so-far/ (vyhledáno 16. června 2020).

³¹ Americans for the Arts (2020), *The Economic Impact of Coronavirus (COVID-19) on the Arts and Cultural Sector*, www.americansforthearts.org/by-topic/disaster-preparedness/the-economic-impact-of-coronavirus-on-the-arts-and-culture-sector (vyhledáno 18. června 2020).

³² World Economic Forum (2020).

³³ BBC (2020), *Fortnite's Travis Scott virtual concert watched by millions*, www.bbc.com/news/technology-52410647 (vyhledáno 15. července 2020).

³⁴ NYS Music (2020), *Live From Out There Announces Virtual Festival*, <https://nysmusic.com/2020/05/14/live-from-out-there-announces-virtual-festival/> (vyhledáno 15. července 2020).

Počet hudebních nahrávek v posledním desetiletí rostl co do podílu na celkových příjmech hudebního průmyslu, protože zahrnuje příjmy z fyzického prodeje, streamování, digitálního stahování a licencování hudby.³⁵ S příchodem digitálních souborů jako hlavního prostředku pro zprostředkování hudby a jejich použití pro archivaci hudebního obsahu je pro umělce stále obtížnější spoléhat se na přímý prodej hudby jako na svůj hlavní zdroj příjmů. Vzestup platform pro streamování hudby tento problém vyřešil jen částečně kvůli velmi malým maržím pro umělce za streamování jejich hudby a zároveň odrazuje zákazníky od přímého nákupu hudby. Lockdowny vedly k uzavření hudebních obchodů, což způsobilo další pokles prodeje hudby na fyzických nosičích ve srovnání s digitálními formáty. Změnily se také distribuční kanály, protože se někteří umělci rozhodli odložit vydání svých alb. Počet předplatných ve streamovacích službách roste, například Spotify jich v prvním čtvrtletí roku 2020 získal 6 milionů.³⁶ Někteří zákazníci však volí bezplatné modely financované z reklam, což také ohrožuje příjmy hudebníků. Tyto trendy mohou vyústit v nárůst počtu malých hudebních vydavatelství, která nejsou schopna se na trhu udržet a budou odkoupena velkými a finančně stabilnějšími hráči s mnohem lepší flexibilitou cash flow. Pokud by k tomu došlo, snížila by se kulturní rozmanitost i příležitosti pro nové talenty. I když se noví umělci vyhýbají hudebním vydavatelstvím a přecházejí přímo do on-line prostředí, jejich finanční životaschopnost často vyžaduje marketingovou podporu hudebního vydavatelství.

Trh s uměním

Trh s uměním do značné míry závisí na nabitém kalendáři akcí po celém světě, zejména na veletrzích umění, bienále (např. Benátky) a velkých galerijních výstavách. Současná krize vedla ke zrušení většiny těchto aktivit a předpokládá se, že v krátkodobém a střednědobém horizontu dojde ke značnému snížení globální mobility. V souvislosti s těmito trendy je tedy nepravděpodobné, že by se globální umělecká agenda rychle vzpamatovala. V dubnu 2020 poslal aukční dům Sotheby's kvůli covidu-19 na nucenou dovolenou dvě stovky zaměstnanců (přibližně 12 % z celkového počtu).³⁷ Průzkum provedený Comité professionnel des galleries d'art odhadl ekonomické škody způsobené francouzskému trhu s uměním na 184 milionů EUR za druhé čtvrtletí roku 2020. Jedna třetina francouzských uměleckých galerií by do konce roku 2020 mohla být uzavřena.³⁸

V současné době experimentuje mnoho galerií a muzeí s digitálními výstavami a exkluzivními on-line událostmi, které jsou dostupné pouze pro pozvané. To vyžaduje radikální prosazování inteligentních technologií, které výrazně zlepšují kvalitu elektronického přístupu k umění. Probíhá otevřená debata o tom, zda a do jaké míry se sběratelé přizpůsobí novým podmínkám a jestli budou pracovat na nových nákupních strategiích, které jsou do značné míry závislé na digitálním přístupu. Velké galerie v posledních letech přijaly strategii otevírání nových poboček v těch nejdynamičtějších a nejslibnějších městech na světě.

³⁵ World Economic Forum (2020), *This is how COVID-19 is affecting the music industry*, <http://www.weforum.org/agenda/2020/05/this-is-how-covid-19-is-affecting-the-music-industry/> (vyhledáno 21. srpna 2020).

³⁶ BBC (2020), *Spotify hits 130 million subscribers amid Covid-19*. <https://bbc.com/news/technology-52478708> (vyhledáno 20. srpna 2020).

³⁷ The Wall Street Journal (2020), *Action House Sotheby's Furloughs Workers*, www.wsj.com/livecoverage/coronavirus-2020-04-01/card/4T92Z0FHJaKYDv03SRD9 (vyhledáno 5. července 2020).

³⁸ Comité professionnel des galleries d'art (2020), *Résultat De L'étude D'impact De La Crise Sanitaire COVID-19 Sur L'économie Des Galeries D'art*, www.comitedesgaleriesdart.com/actualites/resultat-de-letude-dimpact-de-la-crise-sanitaire-covid-19-sur-leconomie-des-galeries-dart (vyhledáno 5. července 2020).

Velký posun směrem k digitálnímu prostředí by tuto strategii mohl ochromit, což by si vynutilo zásadní přepracování obchodních modelů a zároveň snížilo přínos nových hotspotů globálního trhu s uměním (např. města, kde se nově formuje trh s uměním jako Hongkong, Singapur nebo Dubaj).

Místní kultura

Krise ohrozila mnoho kulturních prostor ve městech. Pod pojmem místní se rozumí neinstitutionalizovaná kultura pro širokou veřejnost, která je často k vidění v malých hudebních a LGBT+ prostorech, nočních klubech, na uměleckých pracovištích, v nezávislých uměleckých komunitách a studiích. Například Londýna se týká předpověď, že 90 % prostor hrozí trvalé uzavření z důvodu dodržování rozestupů.³⁹ Krize umocnila již existující trend v mnoha městech, jelikož tato místa po dlouhou dobu chátala a fungovala na hranici udržitelnosti. Bez těchto kulturních podniků podporujících inovace, experimentování a neobvyklý kreativní obsah mohou být ostatní odvětví kulturního průmyslu vystavena riziku, že se uzavrou do bezpečí zavedených formátů a nápadů.

Filmový průmysl

Filmový průmysl je silně podmíněn návratností příjmů z tržeb a obecněji i návratností filmové produkce v celém distribučním cyklu. Podle časopisu Hollywood Reporter⁴⁰ činila v polovině března 2020 celosvětová ztráta tržeb kolem 5 miliard USD, zčásti kvůli 70 tisícům uzavřených kin v Číně. Spolu se šířením viru tento odhad rostl a do konce května dosáhla částka již 17 miliard USD.⁴¹ V srpnu 2020 byl odhadován pokles tržeb ve Spojených státech o 75,9 % ve srovnání s rokem 2019.⁴² Krize zasáhla výrobu i distribuci. Natáčení a produkce filmů je přesně naplánováno na měsíce nebo i roky a současná krize zkomplikovala velkou část z nich, hlavně co se týče fixních (a nyní ztracených) nákladů. Distribuce filmů byla také ochromena lockdowny, a dokonce i po částečném znovuzprovoznění ekonomických aktivit znemožnila pravidla o rozestupech větší diváckou kapacitu. Jiné formy distribuce, např. on-line a televizní vysílání, jsou pandemií ovlivněny (nebo dokonce zvýhodňovány) mnohem méně, ale bez distribuce v první linii, tedy v kinech, je izolována celá jedna podstatná část obchodního modelu a nelze ji v krátkodobém či střednědobém horizontu jednoduše nahradit.

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

³⁹ Webinář OECD [Coronavirus \(COVID-19\) and Cultural and Creative Sectors: Impact, Policy Responses and Opportunities to Rebound after the Crisis](#), konal se 17. dubna 2020.

⁴⁰ Hollywood Reporter (2020), Global Film Industry Facing \$5 Billion Loss Amid Coronavirus Outbreak, www.hollywoodreporter.com/news/film-industry-facing-5-billion-loss-coronavirus-outbreak-1282038 (vyhledáno 5. července 2020).

⁴¹ World Economic Forum, 4 May 2020, *This is how coronavirus has changed the film and TV industry*, <https://www.weforum.org/agenda/2020/05/covid-19-coronavirus-tv-film-industry/> (vyhledáno 22. července).

⁴² Box Office Mojo (2020), *Domestic yearly box office*, <https://boxofficemojo.com/year/ytd/> (vyhledáno 20. srpna 2020).

Vydávání knih

Krise zasáhla také vydavatelský sektor a vystavila velkému riziku spoustu malých podniků a kreativních profesionálů (kauza 7). Vydavatelský sektor zahrnuje tři hlavní partnery: vydavatele, autory a prodejce (včetně nezávislých knihkupectví), kteří úzce spolupracují s knihovnami, vzdělávacími institucemi a komunitami (kam se řadí mimo jiné i knižní veletrhy). Vzhledem k tomu, že knihkupectví jsou uzavřena nebo otevřena pouze omezeně, lze očekávat, že celosvětový vydavatelský trh poklesne z 92,8 miliardy USD v roce 2019 na 85,9 miliardy USD v roce 2020.⁴³ Nárůst on-line prodeje, zejména literatury potřebné pro domácí vzdělávání, kompenzoval ztráty příjmů pouze částečně. Zrušení nebo odložení knižních veletrhů ovlivnilo vydávání knih, což má dopad na příjmy autorů a vydavatelů.

„Rozmanitost knih umožňuje pluralitu myšlenek a dává spotřebiteli větší svobodu volby. Tato schopnost nezávisí pouze na technologii, ale na schopnostech odborníků aplikovat inovace v rámci ‚učení se praxí‘. Příkladem mohou být knihy pro děti, jejichž trh se v Itálii v posledních letech rozvinul díky kreativitě malých nakladatelství, knihkupectví a knihovníků. To pomohlo vyrůst nové generaci spisovatelů a ilustrátorů, kteří aktuálně patří mezi nejaktivnější v Evropě.“ Giuseppe Laterza, nakladatel⁴⁴

Kauza 7: Odhady dopadů na vydávání knih ve vybraných zemích

- **Dánsko:** Dánské sdružení vydavatelů provedlo průzkum týkající se vlivu pandemie koronaviru na vydavatele. Zjistilo se, že 85 % oslovených zaznamenalo pokles prodeje tištěných knih, zatímco 52,5 % zvýšení prodeje knih on-line. Toto zvýšení však nemůže kompenzovat pokles fyzického prodeje (–80 %). Dotázaní uvedli, že nárůst digitálního prodeje kompenzuje pouze 0–20 % ztrát z fyzického prodeje.
- **Kanada:** Podle *Association Nationale des Editeurs de Livres* se podíl prodeje on-line knih zvýšil, ale ne natolik, aby vyrovnal ztráty zejména nezávislých knihkupectví. V dubnu 2020 klesl celkový prodej knih včetně těch on-line o 65,3 %, uvádí Gaspard, *Banque de titres de langue française*.

Zdroj: International Publishers Associations (2020), COVID-19 Reaction, www.internationalpublishers.org/covid-reaction/168-covid-19/966-publishers-act-amid-covid19-pandemic (dohledáno 5. července 2020).

Jedním z pozitivních dopadů krize bylo posílení spolupráce se vzdělávacím sektorem. V mnoha zemích vydavatelé knih pro vzdělávání vytvořili ve spolupráci se školami výukové materiály a také během uzavření škol poskytli bezplatný přístup k digitálním výukovým materiálům pro učitele, děti a rodiče. Rovněž poskytli bezplatný přístup k obsahu vědeckých časopisů, který se týkal výzkumu léčby a prevence covidu-19.

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

⁴³ The Business Research Company. Book Publishers Global Market Report 2020-30: COVID-19 Impact and Recovery, <http://www.thebusinessresearchcompany.com/report/book-publishers-global-market-report-2020-30-covid-19-impact-and-recovery> (vyhledáno 5. července 2020).

⁴⁴ Webinář OECD Coronavirus (COVID-19) and Cultural and Creative Sectors: Impact, Policy Responses and Opportunities to Rebound after the Crisis, <https://youtu.be/nlmafdlZ7Tc>, konal se 17. dubna, 2020.

Videoherní průmysl

Pro videoherní průmysl znamená pandemická krize úspěch, protože lockdowny a pravidla pro dodržování rozestupů zvýšily poptávku po domácí zábavě (kauza 8). Přitažlivost videoher roste ve skupinách zkušených i nových hráčů. Stále ale není jisté, zda tento trend přetrvá i po pomalém návratu do společenského života, nicméně krize jednoznačně posílila sektor, který dlouhodobě rostl i před krizí.

Kauza 8: Vybrané odhady dopadů na herní průmysl

- Skupina NPD oznámila, že prodeje videoher v Severní Americe v březnu 2020 vzrostly v porovnání s březnem 2019 o 34 %, videoherní hardware vzrostl o 63 % (prodal se více než dvojnásobek konzolí Nintendo Switch). Čisté výdaje v prvním čtvrtletí roku 2020 ve Spojených státech dosáhly 10,9 miliardy USD, což je nárůst o 9 % ve srovnání s rokem 2019. Takový skok je během blížícího se plánovaného konce osmé generace neobvyklý a je připisován pandemii.
- Steam, největší digitální prodejce videoher pro osobní počítače, zaznamenal v březnu 2020 více než 23 milionů aktivních hráčů ve stejném okamžiku, čímž byly překonány všechny dosavadní rekordy.
- Ve streamovací službě Twitch byly zaznamenány více než tři miliardy hodin sledovaného obsahu v prvním čtvrtletí roku 2020, což je 20% nárůst oproti roku 2019.
- Společnost Microsoft oznámila velký nárůst uživatelů své služby Xbox Game Pass v březnu a dubnu 2020, což jí přineslo více než deset milionů předplatitelů.

Zdroj: Bloomberg (2020), Video games set a record of quarterly sales, www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-15/video-games-hit-quarterly-sales-record-amid-virus-driven-surge (vyhledáno 5. července 2020), Video Games Chronicle (2020), Steam has broken its active player record, www.videogameschronicle.com/news/steam-has-now-broken-its-active-player-record/ (vyhledáno 5. července 2020); GameSpot (2020), Twitch has record-setting quarter amid Coronavirus lockdown, www.gamespot.com/articles/twitch-has-record-setting-quarter-amid-coronavirus/1100-6475610/ (vyhledáno 5. července 2020), The Guardian (2020). Xbox Game Pass subscription hit 10 million, www.theguardian.com/games/2020/apr/30/xbox-game-pass-subscriptions-hit-10-million (vyhledáno 5. července 2020).

Rozhlas a televize

Podobně jako v sektoru videoher těží z lockdownu i rozhlas a televize, jelikož došlo k náhlému nárůstu sledovanosti, a to i během dne. Je to způsobeno tím, že lidé nejen sledovali nejnovější informace ve zpravodajských pořadech, ale do značné míry se i zábavní pořady (např. talk show) přetransformovaly na platformy pro šíření informací o vývoji pandemie v reálném čase i prezentaci odborných lékařských názorů a rad, což přineslo nepopíratelné výhody v oblasti hodnoty reklamy. Nyní však panuje nejistota ohledně změn ve sledovanosti po návratu do společenského života. Podobně jako ve filmovém průmyslu i v tom televizním však pandemie posunula natáčení až 60 % napsaných (dokončených) scénářů televizních pořadů po celém světě, které byly naplánovány do vysílání na druhou polovinu tohoto roku, přičemž až 10 % plánovaných dramatických a komediálních textů bude pravděpodobně zrušeno.)⁴⁵

⁴⁵ Deadline. Coronavirus Shutdown Will Delay 60% Of U.S. & Global Drama As Scripted Hangover Set To Extend Well In 2021, Data Shows, <https://deadline.com/2020/05/covid-19-shutdown-delay-international-drama-1202938005/> (vyhledáno 5. července 2020).

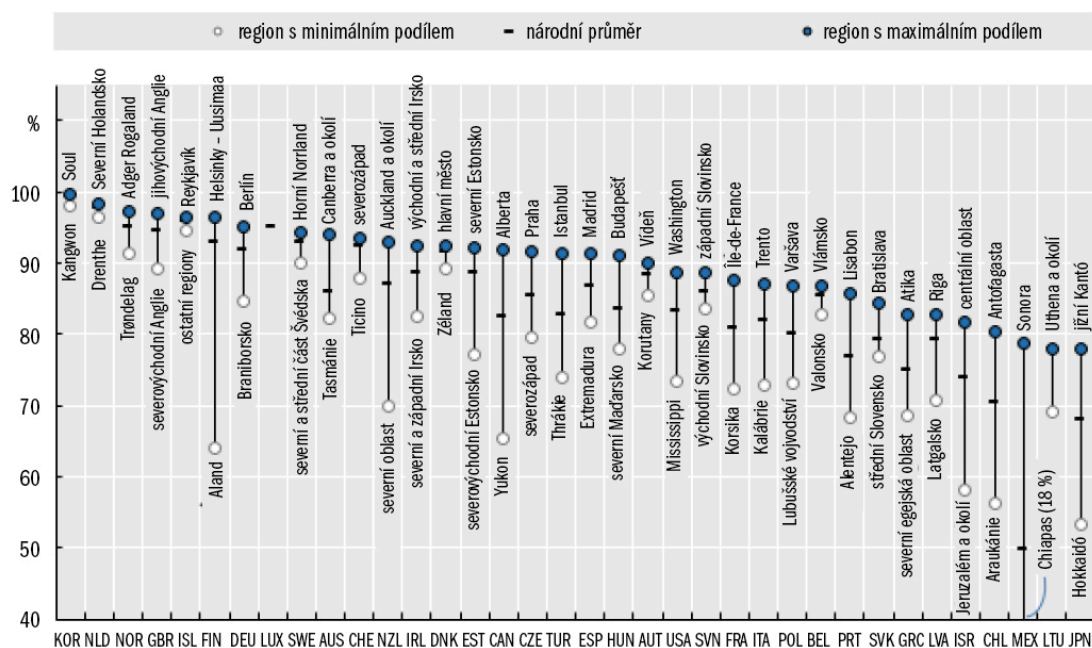
Nové příležitosti pro KKP

Inovace prosazující digitalizaci

Intenzivní digitalizace v kulturních a kreativních sektorech v posledních měsících zjevně není pouze dočasná a mohla by být příležitostí pro získání nových zkušeností a obchodních modelů s tržním potenciálem. Je to také příležitost k významnému průlomu v oblasti inovací, pokud jde o zavedení nejmodernějších technologií, které umožňují „přítomnost na dálku“ (umělá inteligence, virtuální a rozšířená realita, internet věcí atd.) i rozvoj nové „zážitkové ekonomiky“. Nestandardní formy digitálně zprostředkované a decentralizované produkce umožňují spolupráci s většími i širšími komunitami, a to nejen u příjemců, ale i v obsahu. Tento trend by mohl vést k zavedení inkluzivnějších a inovativnějších forem kolektivní tvorby kreativního obsahu.

Jsou vytvořeny příležitosti pro iniciativy veřejného sektoru, které tyto procesy podporují a vytvářejí nové platformy pro šíření kreativního obsahu, ale to vše vyžaduje digitální infrastrukturu. Veřejnou podporu lze zaměřit na iniciativy, které přesahují rámec komerčních aktivit KKP ve vzdělávání, zastoupení menšin, kulturních experimentů a digitální archivace umění a kultury. Výsledek těchto změn by mohl pomoci přepracovat ekosystém KKP v celosvětovém rozsahu. Abychom tohoto cíle dosáhli, je třeba odstranit nedostatky v digitální konektivitě jak na straně nabídky, tak na straně poptávky kulturního a kreativního sektoru, se zvláštním důrazem na nepřilíši rozvinuté regiony a geograficky marginalizované oblasti. Krize spojená s covidem-19 jen zdůraznila velké nerovnosti v oblasti přístupu k internetu a IT. Údaje OECD ukazují, že regionální rozdíly v přístupu domácností k širokopásmovému připojení jsou značné, přičemž rozdíly mezi hlavními městy a jinými regiony dosahují v některých zemích více než 30 procentních bodů (viz obrázek 6).

Obrázek 6: Podíl domácností se širokopásmovým připojením, regiony TL2, 2019 nebo poslední dostupný rok

Region s minimálním podílem, národní průměr, region s maximálním podílem.

Horní část: Soul, Severní Holandsko, Adger Rogaland, jihovýchodní Anglie, Reykjavík, Helsinky-Uusimaa, Berlín, Horní Norrland, Canberra a okolí, severozápad, Auckland a okolí, východní a střední Irsko, hlavní město, severní Estonsko, Alberta, Praha, Istanbul, Madrid, Budapešť, Vídeň, Washington, západní Slovinsko, Île-de-France, Trento, Varšava, Vlámsko, Lisabon, Bratislava, Attica, Riga, centrální čtvrť, Antofagasta, Sonora, Uthena a okolí, jižní Kanto. Dolní část: Kangwon, Drenthe, Trondelag, severovýchodní Anglie, ostatní regiony, Aland, Brandenbursko, severní a střední část Švédska, Tasmánie, Ticino, severní oblast, sever a západ, Zéland, severovýchodní Estonsko, Yukon, severozápad, Thrákie, Extremadura, severní Maďarsko, Korutany, Mississippi, východní Slovinsko, Korsika, Kalábrie, Lubušské vojvodství, Valonsko, Alentejo, střední Slovensko, severní Egejská oblast, Latgalsko, Jeruzalém a okolí, Araukánie, Chiapas, Hokkaido.

Poznámka: regiony TL2, kromě EST, LVA, LTU: regiony TL3. 2019 nebo poslední dostupný rok – 2018: EST, ISL, ISR, JPN, KOR, LVA, MEX, NZL, USA; 2017: AUS, CAN, CHL.

Zdroj: OECD (2020), OECD Regional Statistics (databáze), <http://dx.doi.org/10.1787/region-data-en>.

Intenzivnější integrace v rámci KKP a komplementarita s ostatními strategickými oblastmi

Další novou příležitostí je užší spolupráce mezi soukromými podniky z oblasti KKP a veřejnými nebo kvazi veřejnými kulturními institucemi. Vytváření vazeb mezi komerčním sektorem a subjekty, jako jsou muzea, divadla či knihovny, může také zvýšit udržitelnost nekomerčních částí průmyslů, které se spoléhají na veřejné financování.

Jsou vytvářeny nové příležitosti, které staví na strategických komplementaritách (vzájemně propojených) mezi kulturou a vzděláváním. Dopad covidu-19 na vzdělávací i kulturní sektor s sebou přinesl zrychlenou digitalizaci, ale také rizika prohlubování nerovností. Na pokrok v obou odvětvích jsou navázány další příležitosti pro místní a národní rozvoj, obzvláště pokud jde o inovativní vzájemné digitální obohacování v rámci těchto dvou odvětví. Mezi vývojem metodik a technologických řešení pro dálkové a distribuované učení a digitálně zprostředkovaným přístupem ke kulturním zdrojům a zkušenostem existuje jasná strategická komplementarita ve smyslu technologií, formátů a dovedností. Koordinované úsilí veřejných a soukromých aktérů ekonomiky založené na globálním obsahu by mohlo vést k vybudování inkluzivního kulturně vzdělávacího ekosystému, který zrychlí jak pokročilou digitální gramotnost, tak vznik nové generace kreativních podnikatelů. I zde je zjevně nutné odstranit nedostatky v digitální konektivitě v nabídce a poptávce kulturních a vzdělávacích odvětví.

Mohou se objevit nové strategické komplementarity mezi kulturou a strategiemi na podporu zdraví a duševní pohody. Lockdown jasně prokázal význam kultury pro pohodu a duševní zdraví lidí. Vznikající souvislost mezi uměleckou a kulturní tvorbou a zdravím a duševní pohodou by navíc mohla poskytnout příležitost pro nový přístup v prevenci a léčbě nemocí. Jak je uvedeno v nedávné zprávě Světové zdravotnické organizace (WHO), která analyzovala výsledky více než 3000 studií, umění hraje důležitou roli v prevenci a podpoře zdravého životního stylu a léčbě nemocí.⁴⁶ Zdokumentovaný vliv umění a kultury na zlepšování zdravého stylu a dobrých životních podmínek u starších osob by se mohl stát základem nového přístupu k aktivnímu stárnutí, který by mohl přispět ke snížení počtu hospitalizací a frekvence medikace i k prevenci nebo oddálení vzniku zdravotních problémů souvisejících s věkem. Výsledné úspory snižují náklady na zdravotní péči a uvolňují kapacitu a zdroje pro léčbu dalších nemocí. Zapojení do umění a kultury navíc pomáhá zlepšit neurokognitivní a afektivní vývoj u dětí.⁴⁷ Tyto komplementarity by mohly vést ke vzniku nových profesí a portfolií v kulturním sektoru.

⁴⁶ Fancourt, D., Finn, S. (2019), *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*.

⁴⁷ Viz např.: White, E. J., Hutka, S. A., Williams, L. J., Moreno, S. *Learning. Neural plasticity and sensitive periods: implications for language acquisition, music training and transfer across the lifespan*, Frontiers in System Neuroscienc, 20 November 2013, a také Hart, S. *Play and Empathy: Neuroaffective Development in Children's Groups*. Jessica Kingsley Publishers, 2017.

Reakce na národní a místní úrovni a opatření k podpoře KKP v soukromých, neziskových a filantropických organizacích⁴⁸

Národní a místní orgány i filantropické organizace a další soukromé subjekty přijaly během covidové krize na podporu kreativních a kulturních průmyslů širokou škálu opatření. Několik zemí zavedlo podporu pracovníků a veřejného financování za účelem zajištění krátkodobé likvidity po opětovném zahájení podnikání. Pro podniky a pracovníky v KKP jsou dostupné obecné záchranné balíčky určené na zmírnění finančního tlaku způsobeného pandemií covidu-19.⁴⁹ V mnoha zemích je pro podniky a zaměstnance dostupnější poskytování půjček a záruk, podpory v nezaměstnanosti a pružné mechanismy, které je osvobozují od ekonomických a správních povinností. I když tyto strategie mohou přispět k ochraně kulturních a kreativních pracovníků a podniků před hospodářskou krizí vyvolanou uzavřením kulturních podniků, většina z nich je součástí komplexnějších programů pro hospodářskou obnovu zaměřených na podniky a osoby samostatně výdělečně činné.

Pouze několik těchto obecných strategií podpory je přizpůsobeno specifikům sektoru, natož mnoha podsektorům. Strukturální politiky, které položily základy pro dlouhodobý růst a inovace v KKP, byly použity pouze částečně a zaměřily se na digitalizaci, školení kreativních pracovníků a rozšiřování obecného přehledu. Národní strategie na podporu těchto odvětví se mohou na první pohled jevit jako jednotné, ale budou mít různý vliv na základě velikosti kreativních a kulturních sektorů na různých místech. Opatření na podporu pracovníků v kulturním a kreativním sektoru také aktivně přijímá mnoho měst (kauza 9), viz příloha 1.B. pro detailnější přehled strategických opatření a příklady zemí a místních orgánů, které strategie navrhuje.

Kauza 9: Města, která jsou na špičce podpory kulturních a kreativních průmyslů

- **Pozastavení plnění smluvních závazků.** Jelikož sektory vázané na prostory, kde se akce konají (divadla, opera atd.), musely zrušit představení kvůli pravidlům o dodržování rozestupů, pozastavila města ve Velké Británii spolu s dalšími městy, jako jsou Amsterdam a Helsinky, plnění smluvních závazků pro kulturní instituce při zachování grantů.
- **Zaměstnání a školení kreativních pracovníků.** San Paolo v Brazílii se pustilo do přímého zaměstnávání kreativních pracovníků prostřednictvím programu najímání nezávislých pracovníků a osob samostatně výdělečně činných pro tvorbu on-line obsahu spravovaného městem. V Singapuru existuje program financování Platba za školení pro osoby samostatně výdělečně činné, které se účastní vzdělávacích programů zaměřených na rozvoj dovedností v tomto odvětví, aby pak samy mohly vydělávat.

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

⁴⁸ Tato část poskytuje první srovnávací přehled strategických opatření zaměřených na podporu a obnovu kulturních a kreativních průmyslů. Vzhledem k tomu, že se situace neustále vyvíjí, není přehled úplný. Strategické odpovědi jsou vázány na národní ekonomický kontext, na význam KKP a fázi vypuknutí pandemie v konkrétních zemích. V této etapě nebylo provedeno žádné posouzení účinnosti těchto opatření.

⁴⁹ Více informací o dopadech covidu-19 na malé a střední podniky a s nimi související strategická opatření viz OECD (2020), [Coronavirus \(COVID-19\): SME Policy Responses](#).

- **Lepší průkaznost nutnosti změn ve strategiích.** Města jako Amsterdam, Londýn, San Francisco a New York zadala rozsáhlou analýzu ekonomických dopadů KKP, která pomůže vybudovat důkazní základnu na podporu oživení a změn ve strategiích. Průzkumy doložily, že jsou během krize nejvíce ohrožena pracovní místa v KKP. Ekonomické škody v městském kulturním sektoru se odhadují na 173 milionů EUR pro Amsterdam a 73 milionů USD pro Bay Area.
- Zdroj: City of Amsterdam (2020), Measures to Support the City, www.amsterdam.nl/en/coronavirus/overview/arts-culture/ (vyhledáno 20. srpna 2020); CAST Community Arts Stabilisation Trust (2020), Artists and Art Groups COVID-19 Impact Survey, https://cast-sf.org/wp-content/uploads/2020/07/CAST_Survey_Results_7.31-1.pdf; World Culture Cities Forum, webinář OECD Coronavirus (COVID-19) and Cultural and Creative Sectors: Impact, Policy Responses and Opportunities to Rebound after the Crisis, konal se 17. dubna 2020, <https://youtu.be/nlmafdlZ7Tc>.

Strategické odpovědi

Opatření ve veřejném financování

Opatření ve veřejném financování obvykle cílí na zajištění krátkodobé likvidity pro firmy v KKP. Mezi tyto strategie patří granty a dotace pro kulturní podniky nebo jednotlivé umělce, formy úhrady za ušlé příjmy v důsledku lockdownu kvůli koronaviru, poskytování záruk na půjčky, přímé půjčky a zavedení pobídek na podporu investic do kulturní produkce a podniků (viz příklady v kauze 10). Tato opatření obvykle cílí na podniky a pracovníky ve všech odvětvích ekonomiky, aby se zabránilo ničivým výkyvům na trzích, a byť pomáhají udržovat zaměstnance v KKP a v krátkodobém horizontu podporují mnoho OSVČ, nenavrhují strategie pro střednědobý a dlouhodobý horizont v oblasti obnovení kulturních a kreativních průmyslů. Jelikož kulturní a kreativní zaměstnanost může mít netradiční a rozmanité podoby, jsou tito pracovníci v KKP často vyloučeni z pobírání dávek, pokud tyto netradiční formy zaměstnávání nejsou součástí obecného záchranného balíčku.

Granty a dotace pro kulturní a kreativní průmysly

Některé země, regiony a města poskytly přímou finanční podporu kulturním a kreativním průmyslům jako součást opatření na podporu malých a středních podniků. V některých případech měly k těmto opatřením přístup i neziskové organizace.⁵⁰ Tyto strategie zavedla například Austrálie, Lucembursko, kanadská provincie Quebec a belgické Valonsko.⁵¹ Tato podpora zajišťuje likviditu, která umožňuje podnikům pokračovat v provozu a udržet si zaměstnance.

Financování zaměřené konkrétně na kulturní a kreativní průmysly je často součástí záchranných balíčků určených pro mimořádné události. Zatímco některé vlády přidělují rozpočet celému kulturnímu sektoru, jiné vyčleňují konkrétní částky, které mají být přiděleny jeho dílčím částem, např. hudebnímu, kinematografickému, muzejnímu nebo vydavatelskému podsektoru. Regiony a města již také kulturním odvětvím poslaly konkrétní částky, např. region kolem hlavního města Bruselu a Flandry, dále města Bruggy a Gent, Wales, Skotsko a Londýn,

⁵⁰ Více informací o dopadu covidu-19 na malé a střední podniky a související strategie viz OECD (2020), [Coronavirus \(COVID-19\): SME Policy Responses](#).

⁵¹ KEA European Affairs (2020), *Worldwide Policy Response to COVID-19 in support of the CCS*, <https://keanet.eu/worldwide-policy-response-to-covid-19-in-support-for-the-ccs/> (vyhledáno 11. června 2020).

Montreal, Paříž, Soul, Amsterdam a Boston. Ministerstvo kultury v Katalánsku (Španělsko) poslalo knihovnám téměř 4 miliony EUR na nákup knih, aby tak zmírnilo dopady covidu-19 na knižní sektor.⁵²

Granty a dotace pro jednotlivé umělce

Některé vlády upřednostňují přímé dotace a granty přímo pro pracovníky místo přidělování finančních zdrojů podnikům. Cílem je podpořit pracovníky v umění, kteří tak mohou dále pokračovat v práci i během pandemie. Jelikož jsou kulturní a kreativní průmysly známy svou roztržitostí a vysokým podílem nestabilních pracovních míst, mohou být tato opatření přínosná zvláště pro nezávislé pracovníky, kteří vytvářejí kreativní obsah, zboží a služby.

Většina strategií je zaměřena na zachování činnosti u samostatně výdělečně činných osob a mikropodniků v různých odvětvích včetně KKP prostřednictvím měsíčního nebo jednorázového grantu. Zbývající země zavedly kompenzace, které jsou zaměřeny na pobídky pro uměleckou tvorbu. Litevská vláda poskytla tříměsíční stipendia pro umělce a kulturní pracovníky (1800 EUR pro jednoho).⁵³ Nový Zéland prostřednictvím grantu na podporu kontinuity umění subvencuje kreativní a profesionální rozvoj a tvorbu, propagaci a distribuci nových děl až do částky 50 000 NZD.⁵⁴

Kompenzace ztrát

Některé země zavedly řadu opatření k vyrovnání skutečných nebo potenciálních ztrát, které firmám v KKP vzniknou v důsledku lockdownu kvůli covidu-19. Byly zavedeny systémy úhrad, zaměřující se na kulturní a kreativní průmysly i jednotlivce, kteří ztratili příjem kvůli přerušování činnosti. K dalším opatřením patří odmítnutí vrácení peněz za zrušené projekty financované vládou a/nebo přidělení dotací za zrušené a přesunutá akce. V některých dalších případech vlády podpořily spotřebitele i firmy v KKP tím, že zavedly poukázky na náhradu již zakoupených vstupenek do kin, muzeí, divadel a na koncerty, čímž na sebe přenesly výdaje za zrušená představení z kulturních zařízení.

Poskytování půjček a záruk

Mnoho vlád zavedlo, rozšířilo nebo zjednodušilo poskytování záruk na půjčky a za účelem zvýšení likvidity pro podniky i přímé půjčky. Byť je většina těchto zásad pro jednotlivce a podniky v KKP použitelná, velmi málo z nich cílí na konkrétní umělce a pracovníky v kultuře. Španělsko⁵⁵ a Korea⁵⁶ oznámily, že poskytnou úvěry s nízkými úvěrovými sazbami primárně pro umělce ve výši 11 milionů USD, respektive 2,5 milionu USD.

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

⁵³ KEA European Affairs (2020), *Worldwide Policy Response to COVID-19 in support of the CCS*, <https://keanet.eu/worldwide-policy-response-to-covid-19-in-support-for-the-ccs/> (vyhledáno 11. června 2020).

⁵⁴ Creative New Zealand (2020), *Creative New Zealand response to COVID-19*, <https://www.creativenz.govt.nz/news/covid-19-cnz-response> (vyhledáno 12. června 2020).

⁵⁵ The Compendium of Cultural Policies and Trends (2020), *COVID-19 – Country Reports*, www.culturalpolicies.net/covid-19/country-reports/ (vyhledáno 12. června 2020).

⁵⁶ Government of Korea (2020).

Investiční pobídky

Některé země zavedly systémy pobídek pro soukromé a veřejné investice do firem, které se potýkají s pandemií covidu-19. Zatímco většina iniciativ je určena pro většinu hospodářských odvětví stejně jako v případě Fondu EU pro strategické investice, některé z nich směřují do kulturního průmyslu, např. belgická Dohoda o daňově zvýhodněných podnicích.

Kauza 10: Opatření v rámci veřejného financování pro KKP

Granty a dotace pro kulturní a kreativní průmysly

- **Evropská komise** představila v rámci svého Víceletého finančního rámce (VFR) iniciativu REACT-EU s cílem poskytnout podporu členským státům napříč hospodářskými odvětvími, včetně cestovního ruchu a kultury, které jsou postiženy nejhůře.
- V **Koreji** zahrnuje vládní program pomoci zaměřený na konkrétní sektory dotace na podporu marketingových nákladů pro dvacet vybraných filmů, které musely zrušit premiéry kvůli lockdownu. Dotace také šly na přímé financování dvaceti filmů, jejichž natáčení se muselo kvůli vypuknutí pandemie zastavit.

Granty a dotace pro jednotlivé umělce

- Na národní úrovni představil **region kolem hlavního města Bruselu** pohotovostní fond ve výši 8,4 milionu EUR zaměřený konkrétně na kulturní sektor. Místní vláda rovněž přidělila 5 milionů EUR na poskytnutí podpory 1500 EUR pracovníkům v oblasti kultury, kteří nedosáhnou na jiné formy podpory.
- Korejský **Soul** nasměroval podporu konkrétně na umělce a pracovníky v KKP vytvořením tří různých typů podpory prostřednictvím uměleckých fondů, které jsou určeny umělcům, dramaturgům, uměleckým seskupením, pedagogům a nezávislým pracovníkům. Tímto způsobem se město zaměřilo na ekonomickou úlevu pro pracovníky v KKP.

Kompenzace ztrát

- V **Rakousku** poskytla spolková vláda 25 milionů EUR na audiovizuální produkce, které byly pozastaveny z důvodu vypuknutí pandemie. Filmovým producentům bude poskytnuta nenávratná půjčka pokrývající až 75 % nákladů z prodlení vzniklých po 16. březnu 2020.
- Ve Spojeném království pozastavila Rada pro umění platnost podmínek pro čerpání grantů pro umělecké organizace a schválila další granty pod podmínkou, že tyto umělecké organizace budou dále plnit dohody s umělci, aby tak byla zajištěna finanční podpora těch, kteří to nejvíc potřebují.

- **Region kolem hlavního města Bruselu** zachoval dotace přidělené na všechny kulturní akce přesunutá z roku 2020 a povolil jejich použití pro platby již vzniklých výdajů na akce, které byly zrušeny.
- **Korea** rozeslala kinům tři miliony kuponů, které zákazníkům umožní získat slevu 6000 KRW na lístek do kina jako pobídku pro návštěvu kulturního zařízení.

Poskytnutí půjček a záruk

- **Italská Ligurie** založila revolvingový fond pro poskytování dotovaných půjček firmám a dalším subjektům v kulturním sektoru.

Investiční pobídky

- **Belgická Dohoda o daňově zvýhodněných podnicích** je cílena na podporu soukromých investic ve scénických uměních a audiovizí. Byly zmíněny podmínky pro smlouvy týkající se daňového zvýhodnění a producentům tak byla nabídnuta pomoc při překlenutí období bez možnosti pokrytí výdajů s cílem podpořit soukromé investice do scénických umění a audiovizí. Podle takto upravené dohody lze dílo, které nevzniklo jako součást scénického umění nebo audiovizí, po dohodě producenta s investorem nahradit dílem jiným, aniž by to mělo nepříznivé daňové důsledky.
- **„Portugal entra em Cena“** (Portugalsko vstupuje na scénu) podpořené portugalským ministerstvem kultury si klade za cíl propojit soukromé firmy a projekty umělců i zástupců kultury a podpořit přímé investice do KKP.

Zdroje a poznámky: European Commission (2020), Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EU) No 1303/2013 as regards exceptional additional resources and implementing arrangements under the Investment for growth and jobs goal to provide assistance for fostering crisis repair in the context of the COVID-19 pandemic and preparing a green, digital and resilient recovery of the economy (REACT-EU) COM(2020) 451 final, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/com_2020_451_act_v8.pdf; Government of Korea (2020), Korea's policy responses to COVID-19: Building resilience for culture, sports and tourism, <http://m.korea.net/english/Government/Current-Affairs/National-Affairs/list?affairId=2034&subId=6> (vyhledáno 14. června 2020); The Compendium of Cultural Policies and Trends (2020). COVID-19 – Country Reports, www.culturalpolicies.net/covid-19/country-reports/ (vyhledáno 12. června 2020); Seoul Foundation for Arts and Culture (2020). Arts Support. http://www.sfac.or.kr/site/SFAC_ENG/06/1060100000002019111801.jsp (vyhledáno 25. června 2020); Regione Liguria. Fondo Strategico: Circolante Cultura e Spettacolo Emergenza COVID-19, <https://www.filse.it/servizi/agevolazioni/publiccompetition/186-cultura-e-spettacolo.html?view=publiccompetition&id=186:cultura-e-spettacolo> (vyhledáno 17. června 2020); Portugal #entraemcena (2020), Website www.portugalentraemcena.pt (vyhledáno 15. června 2020).

V návaznosti na záchranné balíčky začaly země zavádět opatření, která pomohou znovu nastartovat kulturní a kreativní průmysly při obnově po covidu-19. Austrálie je jednou ze zemí, která zavedla komplexní soubor opatření na podporu kulturní tvorby, podporu vytváření pracovních míst, významných uměleckých a kulturních organizací a vznik specializované pracovní skupiny pro provádění těchto opatření (kauza 11).

Kauza 11: Opatření pro restart kulturních a kreativních průmyslů

- V červnu 2020 byl ohlášen plán **JobMaker** ve výši 250 milionů AUD pro **nastartování australské kreativní ekonomiky**, který zahrnuje:
 - **Seed investice pro restart akcí a turné** – 75 milionů AUD v kompetitivních grantech pro léta 2020/2021 uložených ve fondu RISE (Restart Investment to Sustain and Expand). Tento program poskytne po uvolnění pravidel pro rozestupy kapitál, který pomůže výrobním a eventovým podnikům uspořádat nové festivaly, koncerty, turné a akce prostřednictvím provozních a digitálních modelů. Hodnota grantů se bude pohybovat mezi 75 tisíci a dvěma miliony AUD.
 - **Půjčky Show Starter** ve výši 90 milionů AUD na zvýhodněné půjčky firmám, které jsou součástí kreativní ekonomiky, aby mohly financovat nová díla a akce, které podporují tvorbu pracovních míst a ekonomickou aktivitu. Úvěrový program doplní fond RISE a bude poskytován prostřednictvím komerčních bank se 100% zárukou Commonwealthu.
 - **Kick-startingový projekt Local Screen Production** ve výši 50 milionů AUD v Temporary Interruption Fundu, který bude spravovat společnost Screen Australia s cílem podpořit místní filmové a televizní producenty při shánění finančních prostředků na natáčení i tisíce pracovních míst v tomto sektoru. Natáčení nových projektů bylo z velké části zastaveno, protože pojišťovny neposkytují záruky na covid-19.
 - **Podpora udržitelnosti organizací důležitých pro sektor** ve výši 35 milionů AUD na poskytnutí přímé finanční pomoci na podporu významných uměleckých a kulturních organizací financovaných Commonwealthem, které čelí provozním komplikacím v souvislosti s covidem-19. Do této skupiny spadá divadlo, tanec, cirkus, hudba a další. Vláda uzavře za účelem poskytnutí tohoto financování partnerství s Australskou radou.
 - **Pracovní skupina pro kreativní ekonomiku** – vytvoření ministerské pracovní skupiny pro partnerství s vládou a Australskou radou při implementaci plánu JobMaker pro kreativní ekonomiku.
- Německá vláda poskytla miliardu EUR kulturnímu sektoru prostřednictvím iniciativy Neu Start. Program se skládá ze čtyř hlavních částí: investice do kulturních institucí, aby mohly znovu otevřít (250 milionů EUR), zachování a posílení kulturní infrastruktury a pomoc v mimořádných situacích (450 milionů EUR), podpora alternativních (tj. digitálních) nabídek (150 milionů EUR) a kompenzace za ztráty příjmů a další výdaje (100 milionů EUR).

Zdroj: Media release, 25 Jun 2020, Prime Minister, Minister for Communications, Cyber Safety and the Arts, <https://www.pm.gov.au/media/250-million-jobmaker-plan-restart-australias-creative-economy> (vyhledáno 29. července 2020); Neu Start (2020), <https://neustartkultur.de> (vyhledáno 15. července 2020).

Opatření pro podporu zaměstnanosti i jednotlivců

Vlády po celém světě poslaly značné prostředky na opatření na podporu zaměstnanosti a příjmů. ⁵⁷ Cílem těchto politik je pomoci pracovníkům a podnikům, které je zaměstnávají, lidem na volné noze i těm, kteří kvůli pandemii přišli o práci. Zavedení těchto opatření je důležité, protože kulturní a kreativní průmysly patří mezi odvětví nejvíce ovlivněná lockdowny a dalšími opatřeními určenými k omezení šíření covidu-19.

Opatření pro zachování pracovních míst a příjmů

Na zachování pracovních míst jsou firmám nabízeny různé formy programů. Tyto strategie se obvykle týkají financování překlenovacích období, sociálního pojištění a dalšího přímého financování pro zaměstnavatele i zaměstnance prostřednictvím rozšíření dávek v nezaměstnanosti, např. finanční podpora při zachování zaměstnaneckého poměru. Firmy v KKP se skutečně potýkají s problémy při vyplácení mezd a také dávek v pracovní neschopnosti. Přímá vládní podpora jim může pomoci vyplácet mzdy a nepropouštět. Běžnými řešeními jsou rovněž krátkodobá práce a zkrácení pracovní doby, přičemž některé země zavádějí opatření, která rovněž doplňují mzdu pracovníků při zkrácené pracovní době.

Většinu strategií v této kategorii lze uplatnit na pracovníky ve všech odvětvích ekonomiky a jen málo z nich cílí konkrétně na KKP. Firmy v KKP a osoby samostatně výdělečně činné však často mají specifické potřeby související s neobvyklými formami práce, na které by vládní opatření mohla lépe reagovat. V této souvislosti může být příkladem rakouský Fond pro umělce a kulturní pedagogy. Ten navýšil částku v již existujícím Fondu sociálního pojištění umělců o 5 milionů EUR určených na náhradu ztrát příjmů pracovníků v KKP v důsledku lockdownu. Grant může činit až 2000 EUR po dobu maximálně tří měsíců. Nezávislí a samostatně výdělečně činní umělci mohou získat překlenovací úvěr z fondu, pro který je vyčleněno 90 milionů EUR, což zajišťuje 15 tisícům umělců 1000 EUR měsíčně až na půl roku. ⁵⁸

Dávky v nezaměstnanosti

Několik zemí zavedlo dočasné programy na podporu uchazečů o zaměstnání a těch, kteří přišli o zaměstnání kvůli propuknutí pandemie. Několik iniciativ se přímo zaměřuje na pracovníky v KKP. Ty jsou důležité pro získání nároku pro pobírání dávek v nezaměstnanosti, protože uznávají krátkodobé smlouvy, které umělci často využívají. Například v rámci belgického dočasného programu na podporu nezaměstnaných mohou umělci a přechodně zaměstnaní lidé na kulturních akcích získat za určitých podmínek výhody tak, že místo podepsané smlouvy předloží doklad o dohodě se zaměstnavatelem.

Odklad plateb a zjednodušení administrativy

Opatření upravující termíny splatnosti a usnadňující administrativní podmínky pro získání podpory od vládních institucí jsou zavedeny s cílem zmírnit omezení likvidity v KKP.

⁵⁷ International Federation of Arts Councils and Culture Agencies. *Austrian Government Establishes 90 Million Euro Fund for Freelance Artists*, <https://ifacca.org/en/news/2020/06/02/austrian-government-establishes-90-million-euro-fund> (vyhledáno 17. června 2020).

⁵⁸ OECD (2020), *OECD Employment Outlook 2020: Worker Security and the COVID-19 Crisis*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/19991266>; OECD (2020), *OECD Economic Outlook*, Volume 2020, Issue 1, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/16097408>.

Další pomoc

Některé vlády poskytly kulturním organizacím zálohy na granty a dotace, jakož i odpuštění daní a licenčních poplatků. Například italský region Emilia Romagna poskytl zálohu na každoroční regionální podporu kulturnímu sektoru ukotvenou v místním zákonu o kultuře.⁵⁹ Takové opatření přinese kulturním organizacím a prostorům zvýšení likvidity pro kompenzaci zrušených akcí v důsledku covidu-19.

Odklad plateb

Většina zemí OECD zavedla opatření, která umožňují firmám a organizacím v KKP odložit platby daní za účelem zachování jejich likvidity. To znamená odložení plateb daní právnických osob a daní z příjmů, plateb sociálního pojištění, příspěvků na důchod a daně z přidané hodnoty. Některá z těchto vládních opatření se zaměřují na kreativní a kulturní organizace a pracovníky. Například Itálie pozastavila platby sociálního pojištění, příspěvky na sociální zabezpečení, DPH a další platby pro muzea, divadla, koncertní sály a jiné kulturní organizace.⁶⁰

Daňové úlevy

V některých zemích je také poskytována úleva na daních z příjmů právnických a fyzických osob a daní z přidané hodnoty. To má dopad na snížení výše poplatků konkrétně pro lidi na volné noze a organizace, včetně oblasti kultury. Francie se zaměřila přímo na firmy a pracovníky v KKP tak, že na čtyři měsíce osvobodila umělce a autory od příspěvků na sociální pojištění.⁶¹

Flexibilní administrativa

Tato kategorie zahrnuje všechny strategie, které usnadnily administrativu a pozastavily nebo změnily smluvní závazky. Opatření jsou často zaměřena na společnosti v KKP (např. v dotovaných sektorech vázaných na místo, které nemohou dodržovat smluvní závazky kvůli opatřením týkajícím se dodržování rozestupů), protože obvykle musí plnit závazky nebo absolvovat složité byrokratické martyrium pro přístup k financování nebo půjčkám.

Strategie strukturálních změn

Zaměřují se na dlouhodobá řešení pro kulturní a kreativní průmysly a často poskytují pobídky pro inovace. Opatření jsou určena pro kulturní průmysly, ale nejsou tak početná jako krátkodobá řešení ve všech ekonomických sektorech. Cílem zmíněných politik je posílit odolnost KKP vůči budoucím krizím a podpořit jejich další růst, například pobídkou k digitalizaci uměleckých děl a kulturní infrastruktury. To je obzvláště důležité, protože umožňují kreativním průmyslům zpochybnit již existující trendy, které oslabují sílu, odolnost a důležitost kreativních a kulturních průmyslů.

⁵⁹ Regione Emilia Romagna (2020), *Coronavirus: le misure in Emilia Romagna*, <https://www.regione.emilia-romagna.it/coronavirus> (vyhledáno 16. června 2020).

⁶⁰ Governo Italiano (2020), *#CuraItalia, misure a sostegno di famiglie, lavoratori e imprese*, <http://www.governo.it/it/curaitalia-misure-economiche> (vyhledáno 17. června 2020).

⁶¹ Gouvernement – Le portail de l'Économie, des Finances, de l'Actions et des Comptes publics (2020), *Mesures de soutien en faveur des secteurs de la restauration, du tourisme, de l'événementiel, du sport et de la culture*, www.economie.gouv.fr/covid19-soutien-entreprises/mesures-soutien-secteurs-restauration-tourisme-culture-sport (vyhledáno 15. června 2020).

Školení a zaměstnávání kreativních pracovníků

Existují iniciativy zaměřené na zaměstnávání kreativních pracovníků a pobídky pro kreativní tvorbu během pandemie covidu-19 i po ní. Například Andalusie (Španělsko), Dánsko, Francie, Řecko a Nový Zéland vyčlenily finanční prostředky na zakázky a nákup děl národních umělců s cílem zaměstnat v KKP pracovníky, na které zrušení akcí mělo největší dopad. Nový Zéland podpoří přesuny lidí do kreativního sektoru a udržitelnou práci pomocí finančních prostředků ve výši 7,9 milionu NZD.⁶² Před krizí některé země propagovaly programy na školení a rozvoj dovedností pracovníků v KKP, což představuje důležité vládní investice do kultury.

Zvyšování povědomí

Některé národní a regionální vlády přijaly iniciativy ke zvýšení povědomí o významu umění a kultury v občanské společnosti. Například řecké ministerstvo kultury zavedlo *Plán na rozvoj opatření a nových iniciativ* pro podporu digitální kultury, které mohou oživit a posílit kulturní odvětví a s ním svázané profese a financovat tvorbu nového digitálního obsahu.⁶³ Další iniciativy se snaží měřit ekonomický význam kultury a následný dopad pandemie covidu-19 na KKP. Amsterdam, Londýn, New York a San Francisco již zahájily zpracování rozsáhlých analýz hospodářských dopadů.

Digitalizace

Některé iniciativy poskytují pobídky pro vytváření digitálních uměleckých děl, digitální infrastruktury nebo zavedení on-line platform na podporu kultury a oslovení širší veřejnosti. Mezi příklady patří podpora mezisektorových partnerství na podporu činností kulturního sektoru ze strany Řecka a Nového Zélandu se zaměřením na export digitálních uměleckých děl a kulturních a kreativních služeb.

Inovace

Cílem opatření v této kategorii je podpora inovačních schopností kulturního a kreativního sektoru. Japonský Projekt na posílení výdělečné kapacity kulturních zařízení⁶⁴ za 1,4 miliardy JPY chce podporovat nové obchodní modely v kulturních odvětvích, přičemž nové technologie mohou zlepšit přístup ke kultuře a zároveň zvýšit finanční udržitelnost kulturních institucí (např. streamování divadelních představení nebo video z muzejních výstav s vysokým rozlišením).

⁶² New Zealand Manatū Taonga, Ministry for Culture and Heritage (2020), *Regenerating Arts, Culture and Heritage*, <https://mch.govt.nz/regenerating-arts-culture-and-heritage-sector> (vyhledáno 12. června 2020).

⁶³ The Compendium of Cultural Policies and Trends (2020), COVID-19 – Country Reports, www.culturalpolicies.net/covid-19/country-reports/ (vyhledáno 12. června 2020).

⁶⁴ Prime Minister of Japan and His Cabinet (2020), *Government Responses on the Coronavirus Disease 2019*, <http://japan.kantei.go.jp/ongoingtopics/00013.html> (vyhledáno 17. června 2020).

Autorská práva

Výnosy z autorských práv jsou důležitým příspěvkem KKP k ekonomické aktivitě dané země. Některé se proto rozhodly věnovat příjmy z poplatků za autorská práva na pomoc umělcům a firmám v KKP. Například Itálie vyčlenila na podporu umělců 10 % příjmů z poplatků za kopírování pro soukromé účely.⁶⁵

Ohlasy ze soukromého, neziskového a filantropického sektoru

Do procesu obnovy KKP jsou také zapojeny soukromé, neziskové a filantropické skupiny. Ty často zajišťují likviditu financováním a poskytnutím grantů umělcům a kulturním pracovníkům. Na rozdíl od obecně zaměřených vládních zásahů jsou tato opatření obvykle cílena přímo na KKP. Je proto důležité získat jejich přehled, aby bylo možné porozumět celé situaci týkající se podpory tohoto odvětví a posoudit oblasti, kam by mohla směřovat opatření v budoucnu. Podpora těchto skupin má pro KKP zásadní význam, protože jsou často flexibilní, znají dobře potřeby daného odvětví a mohou být přínosem pro pracovníky, kterých by se jinak vládní opatření netýkala. Kromě veřejného sektoru zahrnuje řada skupin i organizace neziskové, filantropické a kolektivní správy nebo firmy v KKP i mimo sektor.

Organizace kolektivní správy

Organizace spravující licence a vymáhání autorských práv jsou v KKP v reakci na pandemii covidu-19 v popředí zájmu. Organizace kolektivní správy (OKS) sdružují společnosti zastupující vlastníky práv ze všech kulturních a kreativních oblastí, např. hudebníky, skladatele, fotografy, vizuální umělce, performery, spisovatele nebo vydavatele. Stupeň vládního dohledu a regulace se v jednotlivých zemích liší, a proto by měly být OKS analyzovány odděleně (kauza 12). Jelikož jedním z jejich úkolů je shromažďovat a rozdělovat odměny vlastníkům autorských práv, jejich opatření zahrnovala hlavně přerozdělení zisků do fondů poskytujících klientům přímou finanční podporu. Společným opatřením je také poskytnutí flexibility, pokud jde o distribuci a výběr poplatků. Tyto reakce samozřejmě mohou být prospěšné pouze pro část kreativní komunity, protože se týkají pouze tvůrců, jejichž dílo je chráněno autorskými právy. Proto jsou z těchto opatření vyloučeni pracovníci, kteří se přímo neúčastní umělecké tvorby, ale doplňují kulturní a tvůrčí odvětví.

Finanční opatření

Nejběžnějším opatřením přijatým organizacemi kolektivní správy je zřízení nouzových fondů k zajištění krátkodobé likvidity umělců. Z takového postupu obvykle těží klienti a členové OKS. Výše jednotlivých grantů se může lišit. Hlavním prostředkem financování těchto akcí jsou obvykle výnosy ze soukromých kopií. Některé fondy nejsou zaměřeny na konkrétní sektor, jiné se naopak zaměřují na kreativní pracovníky v konkrétních kulturních oblastech.

Další opatření týkající se financování mají podobu náhrad a kompenzací za ušlé příjmy v důsledku zrušení akcí během lockdownu.

Například OKS v Rakousku (AKM/austro mechana),⁶⁶ Spojeném království (Phonographic

⁶⁵ Governo Italiano (2020), *#CuraItalia, misure a sostegno di famiglie, lavoratori e imprese*.

⁶⁶ AKM (Autoren, Komponisten und Musikverleger) a austro mechana jsou organizace kolektivní správy. AKM spravuje práva na provozování děl a vysílání a austromechana spravuje reprodukční a distribuční práva skladatelů, autorů a hudebních vydavatelů v Rakousku.

Performance Limited)⁶⁷ a Nizozemí (SENA)⁶⁸ vrátily svým zákazníkům peníze.

Řešení krátkodobých problémů s likviditou

Několik OKS zavedlo změny v administrativních zásadách a postupech zaměřených na zvýšení krátkodobé likvidity svých členů. Běžnou praxí je, že si tyto organizace nechají platit předem. Ostatní také poskytují finanční zdroje na základě budoucích licenčních poplatků. Společnost Phonographic Performance Company (PPCA)⁶⁹ v Austrálii vypočítala zálohy pro australské registrované umělce na základě průměru jejich předchozích příjmů. Kromě toho společnost Australia Performing Right Association / Australian Mechanical Copyright Owners Society (APRA AMCOS) uspíšila platby licenčních poplatků od listopadu do května 2020.⁷⁰

Gramex a Teosto⁷¹ ve Finsku a SENA v Nizozemsku odložily platby a vymáhání pohledávek. Gramex a Teosto poskytly také další úlevy a flexibilitu, například první z nich pozastavuje smlouvy společností, které se aktuálně potýkají s problémy, aby zabránily jejich ukončení, zatímco druhá uvedla, že nevyžaduje nové licence pro on-line streamování, protože se na ně vztahují již existující. Tato opatření odrážejí úsilí OKS přizpůsobit se obtížím, kterým čelí kulturní a kreativní průmysl, a také hledání nových cest, jimiž se umělecký výkon přenáší a konzumuje.

Podpora kulturní produkce

Některé OKS poskytují opatření na podporu kulturní produkce během lockdownu, i když to není běžná praxe. Tato opatření doplňují podporu příjmů s cílem rychlého zotavení po krizi a budování kapacit v tomto odvětví.

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

⁶⁷ PPL (Phonographic Performance Limited) je britská společnost poskytující licence na reprodukovanou hudbu přehrávanou na veřejnosti nebo vysílanou v televizi či v rozhlasu ve Spojeném království. Vybírá také tantiémy pro umělce.

⁶⁸ SENA je nizozemská nezisková OKS, která spravuje práva výkonných umělců a producentů.

⁶⁹ PPCA je národní nezisková nestátní organizace, která zastupuje zájmy nahrávacích společností a australských umělců.

⁷⁰ APRA AMCOS, News 2020, March, Live Performance Report Royalties to be Paid Early, <https://apraamcos.com.au/news/2020/march/live-performance-report-royalties-to-be-paid-early/> (vyhledáno 29. července).

⁷¹ Gramex je finská společnost pro autorská práva, která zastupuje výkonné umělce a producenty ve fonografickém průmyslu. Teosto je nezisková organizace, která spravuje a chrání práva skladatelů a hudebních vydavatelů ve Finsku.

Kauza 12: Opatření provedená organizacemi kolektivní správy na podporu KKP

Finanční opatření

- **Ve Francii byla zavedena následující opatření:**
 - Adami, organizace poskytující služby pro performery, která se zabývá správou a obhajobou práv, financováním projektů a kariérním poradenstvím, založila fond s částkou 11,3 milionu EUR určený pro umělce a kulturní organizace.
 - SACD, francouzská společnost pro dramatiky a skladatele, ustanovila fond ve výši 500 tisíc EUR zaměřený na autory bez stálého příjmu, kteří byli zasaženi opatřeními během lockdownu. Ve spolupráci s Francouzským filmovým institutem také založily fond speciálně pro autory v audiovizuálním, webovém a animačním sektoru a také pro scénická umění.
 - SACEM, francouzská společnost autorů, skladatelů a hudebních vydavatelů, poskytne své cílové skupině granty až do výše 1500, 3000 nebo 5000 EUR, kdy může čerpat z fondu do výše šesti milionů EUR.
- GEMA, organizace pro výkon práv v **Německu**, vyčlenila nouzové prostředky ve výši 40 milionů EUR pro autory písní a skladatele.
- V **Itálii** vyčlenila SIAE nouzové prostředky ve výši 60 milionů EUR pro autory písní a skladatele.
- V **Polsku** zřídil ZaiKS úvěrový fond pobídky ve výši 9500 PLN (asi 2100 EUR) na osobu.

Řešení krátkodobých problémů s likviditou

- V **Nizozemí** zaplatila organizace kolektivní správy práv Buma / Stemra zálohy na výnosy z autorských práv na televizní a rozhlasové programy. Díky tomuto opatření bylo místo v září 2020 vyplaceno přibližně 38 milionů EUR už v červnu, tedy o tři měsíce dříve.
- LalPA v **Lotyšsku** poskytla svým členům 30% zálohu na licenční poplatky vybrané v roce 2019. Navíc po jednání s lotyšskou vládou zařídila, aby se opatření na kompenzaci příjmů v rámci lockdownu týkalo i příjemců licenčních poplatků.
- V **Kanadě** vytvořil SOCAN pohotovostní fond ve výši 2 milionů CAD, který rozděluje finanční prostředky svým členům na základě historie příjmů a potřeb.

Podpora kulturní produkce

- **Švýcarská** rada pro umění Pro Helvetia vyhlásila výzvu pro inovativní formáty projektů, které by umožnily uměleckou produkci během období omezení shromažďování. Jejich cílem je stimulovat vytváření nebo prohlubování spolupráce a propojení mezi pracovníky KKP a institucemi s publikem pomocí grantů až do výše 50 tisíc CHF.

Poznámky: **GEMA** – Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte (Society for musical performing and mechanical reproduction rights) je vládou pověřená OKS, která zastupuje a spravuje autorská práva na užívání hudebních děl. **SIAE** – Società Italiana degli Autori ed Editori je italská agentura pro správu autorských práv; **ZaiKS** - Związek Autorów i Kompozytorów Sceniczných je polská organizace zastupující umělce, skladatele a spisovatele, která hájí jejich tvůrčí zájmy a autorská práva; **LaIPA** – lotyšské sdružení umělců a producentů je organizace kolektivní správy pro umělce a producenty ve fonografickém průmyslu; **SOCAN** – The Society of Composers, Authors and Music Publishers of Canada zastupuje a spravuje práva skladatelů a hudebních vydavatelů v Kanadě. Zdroje: Adami (2020), Covid-19: Mesures exceptionnelles de l'Adami: 11.3 millions d'euros supplémentaires consacrés aux artistes, www.adami.fr/wp-content/uploads/2020/04/CP-Adami-15-Avril-20-Covid-19-Mesures-exceptionnelles-11-3-millions-euros-supplementaires-consacres-aux-artistes.pdf (vyhledáno 23. června 2020); KEA European Affairs (2020), Support Measures Map, <https://keanet.eu/research/c19m/> (vyhledáno 24. června 2020); IFPI (2020), Global Music Industry COVID-19 Response Tracker, <https://musicresponsecovid-19.ifpi.org> (vyhledáno 23. června 2020).

Reakce KKP a jiných soukromých sektorů

Soukromé společnosti v kulturním a kreativním sektoru přímo podporují pracovníky a organizace v této oblasti. Opatření ze strany soukromého sektoru se obecně zaměřují na poskytování krátkodobé likvidity a financí prostřednictvím grantů a dotací, půjček a sociální podpory pro umělce a kulturní pracovníky. Lze rovněž uvést opatření zajišťující byrokratickou a ekonomickou flexibilitu a prostředky pro dlouhodobé strukturální investice. V porovnání s vládními opatřeními jsou hlavním cílem pouze pracovníci KKP a řešení netradiční a různorodé modely zaměstnanosti a podnikání v tomto odvětví. Některé z těchto iniciativ pocházejí přímo od společností v daném odvětví (např. Netflix a Spotify) i dalších společností (jako jsou banky), které mají zájem o podporu tohoto odvětví (kauza 13).

Cílem finančních opatření je poskytnout likviditu umělcům a kulturním pracovníkům prostřednictvím fondů a grantů. Nejběžnějším druhem opatření je zřizování fondů poskytujících nouzovou podporu umělcům nebo dary soukromých společností. Některé z nich navíc vyzvaly své klienty, aby se přidaly k inovativním strategiím získávání finančních prostředků na podporu pracovníků v KKP. Další společnosti zahájily prodej zboží a uměleckých produktů (např. divadelní hry a nahrávky písní), aby k získání podpory využily také digitální události a služby. Mnoho z těchto iniciativ (např. podpora v nezaměstnanosti pro vlastní zaměstnance společností v KKP) se zaměřuje nejen na podporu umělců, ale také na ostatní pracovníky v tomto odvětví.

Některé společnosti jsou nadále flexibilní, pokud jde o finanční závazky (např. vyplácení grantů předem, zřeknutí se podílu na výnosech) a investice do rozvoje dovedností. Činí tak prostřednictvím školení pro umělce a kreativní pracovníky i investic do výzkumu a vývoje pro kulturní a kreativní podniky.

Kauza 13: Opatření provedená soukromými firmami na podporu KKP

Finanční opatření

- **Netflix** vytvořil záchranný fond COVID-19 ve výši 100 milionů USD pro pracovníky ve filmovém a televizním průmyslu. Fond je určený zejména těm, kteří jsou placeni za projekt nebo za hodinu. Kromě toho se zavázal poskytnout hercům a štábům svých produkcí během lockdownu dvoutýdenní výplatu.
- **Live Nation Entertainment** se zaměřil na podporu pracovníků, kteří stejně jako lidé na turné a podpůrní zaměstnanci nepobírají běžnou mzdu, ale jsou závislí na kulturních událostech. Live Nation rozdělil granty v hodnotě 10 milionů USD prostřednictvím fondu Crew Nation, nejdříve 5 milionů USD a za sebe pak přidal jeden dolar ke každému vybranému dolaru a získal tak dalších 5 milionů USD.
- **Spotify** vybíral finanční dary až do splnění závazku 10 milionů USD.
- **Sony/ATV** darovala 500 tisíc USD organizacím Nashville Songwriters Association International (NSAI) a Songwriters of North America (SONA) na podporu autorů písní.
- **Bandcamp** se 20. března vzdal svého podílu na výnosech z merche ve prospěch umělců a hudebních vydavatelství a následně každý první pátek v měsíci v květnu, červnu a červenci 2020. Dne 20. března byl zakoupen merch v hodnotě 4,3 milionu USD, což je jedenapůlnásobek běžné částky.
- **Universal Music Group** a Bravado, společnost, která působí v oblasti hudebních vydavatelství, prodali roušky s umělci UMG během kampaně We've Got You Covered. Výnosy z prodeje roušek budou věnovány hudebním charitativním organizacím.
- Amazon Music, Facebook, Pandora, Sirius XM, Sony, Spotify, Tidal, TikTok, Universal Music Group a YouTube jsou příklady velkých KKP korporací, které přispěly do fondu COVID-19 Relief Fund nadace **MusiCares Foundation**.
- Londýnské **Soho Theatre** a **Amazon Prime Video** získaly prostředky pro vybrané britské charitativní organizace, jež pomáhají v boji s pandemií covidu-19 a podporují lidi na volné noze, kteří pracují v britském divadelním průmyslu. Prostředky získávají z pronájmu filmové verze hry Fleabag.
- **Beatstream** spustil aplikaci na živé streamování hudby, která umožňuje zakoupení jednorázového poslechu živého přenosu jakéhokoliv hudební akce na běžné platformě pro prodej vstupenek.
- Na financování pracovníků v KKP se nepodílejí jen kulturní a kreativní firmy. Francouzská bankovní skupina **Société Générale** založila Emergency Aid Fund se 2 miliony EUR na podporu hudebníků a hudebních uskupení. Fond finančně pokrývá vyplácení grantu 25 souborům a hudebním projektům, které bankovní skupina podporuje, dále obnovení činnosti nezávislých souborů a mimořádná stipendia pro studenty národních konzervatoří v Paříži a Lyonu. Kromě toho skupina darovala Rumunsku 70 tisíc EUR a vyzvala k vytvoření solidární sítě s dalšími soukromými sponzory a nadacemi na podporu nezávislého kulturního sektoru.

Podpora distribuce

- **SoundCloud** poskytl 50% slevu na předplatné svých služeb v režimu Pro Unlimited, aby umělci měli možnost efektivněji šířit svá díla.

Budování kapacit a podpora kulturní produkce

- **Studio Abbey Road** a inkubátor hudebních technologií Abbey Road Red zahájily on-line lekce mentoringu, které nabízejí pomoc hudebně-technologickým startupům.
- **SoundCloud** vydal on-line průvodce Keep the Music Going se zdroji, které mohou pomoci s rozvojem kariéry.
- **Universal Music Group** vytvořil platformu spojující umělce a jejich fanoušky, aby alespoň částečně nahradila neuskutečená turné a vystoupení.
- **Rbhu**, technologická firma specializující se na rozsáhlá umělecká díla a inženýrské stavby, nabídla umělcům své služby v hodnotě 30 tisíc USD prostřednictvím příspěvku do programu COVID-19 Artists Relief. Tato jedinečná strategie umožňuje firmám v KKP rozvíjet dlouhodobé kapacity.

Zdroj: KEA European Affairs (2020), Worldwide Policy Response to COVID-19 in support of the CCS, <https://keanet.eu/worldwide-policy-response-to-covid-19-in-support-for-the-ccs/> (vyhledáno 11. června 2020), Live Nation Entertainment (2020), Crew Nation: Global Relief Fund for Live Venues Crews, www.livenationentertainment.com/crewnation/ (vyhledáno 23. června 2020); KEA European Affairs (2020), Worldwide Policy Response to COVID-19 in support of the CCS, <https://keanet.eu/worldwide-policy-response-to-covid-19-in-support-for-the-ccs/> (vyhledáno 11. června 2020); IFPI (2020). Global Music Industry COVID-19 Response Tracker, <https://musicresponsecovid-19.ifpi.org> (vyhledáno 23. června 2020); Bandcamp (2020), This Friday, Support Artists Impacted by the COVID-19 Pandemic, <https://daily.bandcamp.com/features/bandcamp-covid-19-fundraiser> (vyhledáno 29. června 2020); Recording Academy MusiCares (2020), www.grammy.com/musicares (vyhledáno 22. června 2020); Soho Theatre on Demand (2020). If You're here for Fleabag, you're in the right place, <https://ondemand.sohotheatre.com> (vyhledáno 23. června 2020), Société Générale soutient la musique classique face au COVID-19, <https://www.carenews.com/fr/news/societe-generale-soutient-la-musique-classique-face-au-covid-19> (vyhledáno 15. července 2020); Californians for the Arts, Covid-19 Artist Relief Program Rbhu, <https://www.californiansforthearts.org/covid19/2020/5/27/covid-19-artist-relief-program-rbhu> (vyhledáno 20. července 2020).

Filantropické asociace, ostatní neziskové organizace a individuální donátorství

Většina opatření vytvořených nadacemi a jinými neziskovými sdruženími se zaměřuje na nouzové fondy pro pracovníky v kulturních a kreativních odvětvích. Rovněž podporují investice do kulturní produkce. Protože nadace a neziskové organizace z celého světa nadále poskytují podporu pracovníkům ve všech kulturních a průmyslových odvětvích, kauza 14 představuje jen malý vzorek jejich široké škály pomoci.

Kauza 14: Opatření na podporu KKP implementovaná filantropickými nadacemi a neziskovými organizacemi

Filantropie a strategický přístup

- **Bloomberg Philanthropies** ustanovila širší skupinu filantropických organizací, které představily fond s částkou 95 milionů USD. Tato skupina spolupracuje s newyorskou radnicí, řeší strategické investiční potřeby a zaplňuje slepá místa.

Finanční opatření

- **Program Adolph and Esther Gottlieb Emergency Grant** pomáhá malířům, grafikům a sochařům na celém světě prostřednictvím grantů ve výši až 15 000 USD.
- **Craft Futures Fund** podporuje řemesla ve Spojených státech amerických prostřednictvím grantů ve výši 5000 USD.
- **J. Paul Getty Trust** založil fond ve výši 10 milionů USD na pomoc neziskovým muzeím a výtvarným organizacím v Los Angeles County.
- **SuisseCulture Social** založila fond pro umění a kulturu ve výši 280 milionů CHF na pokrytí životních nákladů umělců během covidové pandemie.
- **Kone Foundation** ve Finsku během podzimu 2020 zorganizuje další kolo financování projektů a podpory umělců, kteří již od nadace podporu dostali, ale jejichž práce byla narušena pandemií covidu-19. V žádosti musí být popsáno, jak krize ovlivnila práci a finanční situaci daného člověka.
- Některé projekty byly iniciovány **různými komerčními a neziskovými společnostmi** a organizacemi a zaměřily se na shromažďování darů od ostatních. **Artist Relief** je spravován společnostmi Academy of American Poets, Artadia, Creative Capital, National Young Arts Foundation, Fond MAP a United States Artists. Mezi dárce patří Nadace Andrewa W. Mellona, Fordova nadace, Nadace Andyho Warhola pro výtvarné umění a mnoho dalších. Tento projekt usiluje o rozdělení grantů ve výši 5000 USD umělcům, kteří se potýkají s následky pandemie covidu-19.
- **Dárci jsou také jednotlivci:** NYC COVID-19 Response & Impact Fund byl vytvořen NY Community Trustem pro poskytování grantů a půjček neziskovým organizacím v New Yorku. Příspěvky jednotlivých občanů byly zásadní pro rozdělování pomoci ve výši přibližně 70 milionů USD.

Podpora kulturní produkce

- **I Lost My Gig** je on-line platforma určená ke shromažďování údajů o ušlých příjmech umělců nebo k jejich finanční podpoře. Vyčíslení ztrát, ke kterým došlo v kulturním a kreativním průmyslu, může pomoci vytvořit jasnou představu o stavu tohoto odvětví ve městech pro lepší zacílení podpory. Vyčíslení ztrát a jejich příčin ukazuje na rozmanitost a netradiční povahu zaměstnávání v KKP. Umožňuje také cíleněji směřovat dary na ty, kteří to potřebují. Původně byl ušit na míru občanům texaského Austinu, kteří přišli o příjmy kvůli zrušení festivalu SXSW, ale tato iniciativa se nyní rozšířila i do dalších měst po celém světě.
- **Amplifier Foundation** zaměstnává kreativní pracovníky prostřednictvím Global Open Call for Art, který 60 umělcům vyplatí 1000 USD za dílo. To pak bude nabízeno online i fyzicky, aby bylo umožněno umělcům rozšířit platformu i publikum.

Zdroj: OECD webinar Coronavirus (COVID-19) and Cultural and Creative Sectors: impact, policy responses and opportunities to rebound after the crisis, který se konal 17. dubna 2020, <https://youtu.be/nlmafdlZ7Tc>; Adolph and Esther Gottlieb Foundation (2020), The Adolph and Esther Gottlieb Emergency Grant, www.gottliebfoundation.org/emergency-grant (vyhledáno 23. června 2020); Center for Craft (2020), Craft Futures Fund, www.centerforcraft.org/grants-and-fellowships/craft-futures-fund (vyhledáno 23. června 2020); The Getty Foundation (2020), LA Artists COVID-19 Relief Fund, www.getty.edu/foundation/initiatives/current/la_covid_fund.html (vyhledáno 23. června 2020); International Federation of Arts Councils and Culture Agencies (2020b). ACORNS 398: Arts and culture sectors worldwide respond in times of crisis, <https://ifacca.org/en/news/2020/04/17/acorns-398-arts-and-culture-sectors-worldwide-resp/> (vyhledáno 22. června 2020); Kone Foundation (2020), For Residency Applicants, <https://koneensaatio.fi/en/saari-residence/residency-applicants/> (vyhledáno 24. června 2020); Artist Relief (2020), www.artistrelief.org (vyhledáno 22. června 2020); The New York Community Trust (2020), About the NYC COVID-19 Response & Impact Fund, www.nycommunitytrust.org/covid19/ (vyhledáno 29. června 2020); I Lost My Gig (2020), www.ilostmygig.com (vyhledáno 16. června 2020); Amplifier (2020), Global Open Call for Art, <https://community.amplifier.org/campaign/global-open-call-for-art/> (vyhledáno 24. června 2020).

Budování potenciálu kultury při procesu obnovy: řešení výzev a umocňování příležitostí

Do budoucna by města a regiony mohly považovat kulturní a kreativní odvětví i kulturní participaci za hybnou sílu hospodářských a sociálních dopadů v daném sektoru i v celé ekonomice. Koronakrize poskytuje mnoha komunitám, ať už městským nebo venkovským, možnost přehodnotit modely růstu směrem k větší inkluzivitě a udržitelnosti.⁷² Kultura může v těchto nových vizích hrát ještě větší roli. Aby bylo možné tento potenciál realizovat, je důležité vyrovnat se s několika problémy pro přežití krize a jejích dopadů, včetně životaschopnosti mnoha firem a pracovníků v KKP, a využít nové příležitosti. Rozšíření kvantitativní důkazní základny a zdokumentované poznatky z experimentů a inovací by měly tomuto cíli výrazně pomoci.

Řešení úskalí v podpoře strategií pro osoby samostatně výdělečně činné s cílem zlepšit dosažitelnost pro pracovníky v KKP

Mnoho zemí přijalo během covidové krize opatření na podporu samostatně výdělečně činnosti. Většina z těchto opatření necílí konkrétně na jedno odvětví, ale je určena kreativním profesionálům. Tyto programy jsou však často pojaté velmi komplikovaně a nastavená kritéria bohužel některé pracovníky v KKP vylučují. Také se nevztahují na samostatně výdělečně činné osoby, které svou činnost zahájily teprve nedávno (pro získání podpory je nutné, aby již byly součástí systému). Opatření určená OSVČ navíc nejsou přizpůsobena nové praxi zaměstnávání, práci v rámci portfolia a hybridním formám (několik zaměstnání s různými úvazky), které jsou relativně běžné u pracovníků v KKP a začínají být obvyklé i v ostatních sektorech. Tyto strategie často neposkytují plnou náhradu příjmů těm, kteří fungují jako zaměstnanci ve svých vlastních společnostech, což se týká mnoha kreativních profesionálů. V některých případech tito odborníci také nevykazují příjmy daní z příjmu, ale spíše prostřednictvím dividend.

OECD upozornila na fakt, že současná krize jen zdůraznila nutnost ustanovit speciální práva na typ podpory pro samostatně výdělečně činné osoby, stejně jako mají běžní zaměstnanci. V minulosti však již některé země úspěšně vytvořily dobře promyšlené strategie, které v daných situacích fungovaly.

⁷² OECD (2020), [Coronavirus \(COVID-19\) From Pandemic to Recovery: Local Economic and Employment Responses](#).

Do budoucna by bylo dobré uvažovat o tom, jak lépe přizpůsobit podporu pro osoby samostatně výdělečně činné potřebám KKP:

- Konzultovat s OSVČ a zaměstnaneckými organizacemi kvůli zvýšení účinnosti opatření.
- Zajistit, aby mohly být strategie pro samostatně výdělečné činnosti aplikovány na různé typy takové činnosti, včetně nezávislých profesionálů a hybridních forem zaměstnávání.
- Zavést opatření pro obnovení činnosti, která pomohou OSVČ přizpůsobit se strukturálním změnám (např. ve spotřebitelském chování) a využít nové příležitosti. To se bude pravděpodobně týkat kombinace finanční a nefinanční podpory pro prosazení nových obchodních modelů a dovedností.

Jak přizpůsobit opatření na podporu inovací potřebám KKP

Kulturní a kreativní průmysly mohou hrát důležitou roli v inovacích napříč celou ekonomikou. Sektor vytváří nové produkty a služby a je také důležitým iniciátorem nápadů a nových přístupů k inovacím pro další společnosti. Část tohoto potenciálu je spojena zejména se sektory, které nejsou příliš vystaveny tlakům trhu a mohou se zapojit do radikálnějších forem experimentování, např. ve výtvarném nebo scénickém umění. Dalším důvodem pro veřejnou podporu těchto průmyslů jsou jejich schopnosti přispívat k inovacím v ostatních oblastech KKP (kino, videohry, móda, reklama nebo design) i v dalších sektorech.

KKP však obvykle bojují s tím, aby byly vůbec uznány jako inovační odvětví a měly přístup k veřejným inovacím, zejména podpůrným opatřením pro výzkum a vývoj. Veřejné programy jsou totiž často určeny pro technologicky zaměřené formy inovace. I když je mnoho inovací v KKP cíleno na technologie – zejména rozvíjející se trend digitalizace –, existují i jiné formy založené na kreativním obsahu, které nejsou ve veřejných programech dostatečně akceptované. Lze také zlepšit mnoho věcí na městské a regionální úrovni prostřednictvím širších regionálních inovačních politik, které by mohly rozpoznat hodnotu a prvky kulturních a kreativních průmyslů.

Duševní vlastnictví je další důležitou oblastí na podporu aktérů v KKP při obnově po krizi i za dalších okolností. Pokusy o uvolnění omezení autorských práv prostřednictvím právních mechanismů mohou oslabit obchodní modely mnoha firem, právě když potřebují podporu. Mohou také pomoci samotní držitelé práv. Během lockdownu poskytla například společnost Skribble svou databázi materiálů pro čtení na měsíc zdarma. Microsoft zlepšil přístup k Minecraftu. Některá opatření lze poskytnout ještě dál: vlády mohou licencovat kulturní obsah tvůrců ve veřejný prospěch jako podpůrný mechanismus pro kreativní podniky i domácnosti.

Podpora kulturních ekosystémů

Veřejná a soukromá podpora KKP je efektivnější při zohlednění strategických vzájemných vztahů napříč podsektory spojenými v ekosystému.

V ekosystému KKP jsou zvláště důležité sektory, které poskytují dovednosti a obsah ostatním.

Například hudební a multimediální design je poskytovatelem obsahu prakticky pro všechny ostatní podsektory KKP. Oblasti, které jsou hnacím motorem průlomových inovací (např. výtvarné a scénické umění), hrají v ekosystému klíčovou roli a jsou obzvláště nestabilní kvůli neprůmyslovým organizačním formám, jež představují mikropodniky a nezávislí pracovníci. Za zdroj experimentů a nových nápadů je také třeba považovat ty části KKP, které lze snadno přehlédnout, ale disponují značně nevyužitým potenciálem (např. řemesla) a mohou těžit ze spojení s digitálními technologiemi a umělou inteligencí.

Nové příležitosti mezi KKP a ostatními sektory

Vztah mezi KKP a vzděláváním bude pravděpodobně dále rozvíjen díky zrychlení procesu digitalizace v obou odvětvích. Tento vztah bude pravděpodobně základem pro výměnu znalostí a technologií a může být přínosem pro cílené investice do technologií, budování dovedností a nových produktů a služeb tam, kde se kulturní a vzdělávací složka navzájem posilují (například v oblasti celoživotního vzdělávání). Lockdown podpořil vývoj nových digitálních vzdělávacích platforem a urychlený vývoj EdTech inovací. Pravděpodobně se bude jednat o trvalou změnu, která by mohla v relativně krátkém čase způsobit revoluci ve vzdělávacím sektoru. Strategická komplementarita mezi KKP a vzděláváním bude mít zásadní význam nejen pro vývoj nových forem digitálního edutainmentu (například v oblasti vzdělávacích her), ale také pro vývoj nových konceptů a formátů platforem integrujících různé prvky (gamifikovaného) interaktivního učení, skupinové výměny a spoluvytváření obsahu, pokročilé digitální kurátorství vzdělávacího a kulturního obsahu atd. Průmysl zabývající se vážnými hrami by se následně mohl stát partnerem pro vládu, školy a technologické společnosti (což již nyní částečně probíhá).

Další formy výměny znalostí se odehrávají mezi KKP a univerzitami. Tyto výměny s vysokoškolskými institucemi se netýkají pouze vzdělávání v oblasti tvůrčích a podnikatelských dovedností, ale také ve výzkumu. Existuje několik nových slibných oblastí výzkumu, např. umění / kultura a zdraví nebo umění / kultura a sociální soudržnost. Umělecké techniky a metodiky (jako jsou experimentální modely interakce člověka s umělou inteligencí v automobilovém průmyslu s autonomním řízením⁷³ nebo zkoumání role dronů při definování pojmů veřejného / soukromého prostoru, sledování a bezpečnosti⁷⁴) mohou podpořit vznik nových výzkumných programů, které budou mít důležité ekonomické a sociální dopady.

Vztah mezi uměním a kulturou a zdravím také dává prostor nově vznikajícímu sektoru cultural welfare. Na základě nedávného průzkumu byl uznán Světovou zdravotnickou organizací jako nově vznikající výzkumný a strategický sektor. Poskytuje příležitost vytvořit inovativní strategie v oblasti veřejného zdraví, např. aktivní stárnutí nebo zlepšení zdravotního stavu (jak je uvedeno v EU New European Agenda for Culture), boj proti sociální izolaci, zdravé návyky a další probíhající experimenty v řadě klinických oblastí. Tento nový obor bude rovněž vyžadovat odborný výcvik kombinující kulturní dovednosti s ošetrovatelstvím, lékařstvím nebo vzděláváním v oblasti sociálních služeb.

⁷³ Více viz: <https://ars.electronica.art/futurelab/en/projects/>

⁷⁴ Více viz: <https://ars.electronica.art/futurelab/en/projects/>

Pokroky v digitální infrastruktuře a nástrojích také dají podnět novým inovacím, které ve firmách usnadní roli kultury a sociální interakce. Jak upozornila OECD, v posledních letech umožnil vznik nových digitálních technologií masivní výrobu obsahu a jeho okamžité šíření prostřednictvím otevřených platforem (např. Wikipedia), distributorů nových médií (Netflix), sociálních sítí a komunitního obsahu (YouTube).⁷⁵ Tím se změnila způsoby výroby a spotřeby kulturních statků a služeb i formy kulturní účasti. Propast mezi producenty a publikem je postupně nahrazována nejasnou aktivní / pasivní účastí. V této souvislosti se ubírají kulturní instituce (např. muzea) od poskytování služeb pasivnímu publiku k participativním platformám, které umožňují přímé zapojení a podílení se na procesu tvorby. Tento trend může do velké míry těžit ze zlepšení širokopásmového připojení.

Nové technologie a trendy mohou vést k většímu využívání kulturního a kreativního obsahu v širším spektru aspektů každodenního života. Patří sem mimo jiné pracovní a vzdělávací prostředí i rekreační a fitness aktivity. Pravděpodobným scénářem ve světě 5G+ je „kulturalizace“ ekonomiky a společnosti s rozšířeným využíváním obsahu samospotřebiteli, kteří produkují a konzumují kulturní a kreativní obsah. Firmy, orgány veřejné správy a neziskové organizace mohou všechny tyto trendy využít pro nové způsoby interakce s občany, spotřebiteli a publikem.⁷⁶

KKP jsou navíc hlavní oblastí vývoje a experimentování s nově vznikajícími technologiemi, jako je rozšířená realita, internet věcí a umělá inteligence. Tyto technologie obrovsky zvýší možnost „přítomnosti na dálku“ v pohlcujících prostředích a vytvoří hybridní zážitkové prostory, kde se budou setkávat lidé s uměle vytvořenými průvodci a budou tak spoluvytvářet nový obsah. Pravděpodobným důsledkem bude podstatné rozšíření dosahu KKP spolu s rozvojem nových podsektorů a průmyslových odvětví, které jsou odkázány na nové formy médií. Vypadá to, že tržní potenciál tohoto vývoje bude opravdu významný a firmy v čele těchto inovací budou z výhody těžit. Plné využití těchto příležitostí však vyžaduje nejen rozsáhlé investice do digitální infrastruktury, ale také řešení nedostatku digitálních dovedností v tomto odvětví ve firmách i u jednotlivců a také strategie podpory pokročilé digitalizace malých a středních firem i mikropodniků.

Udržitelný kulturní a kreativní cestovní ruch

Mnoho lokalit s intenzivním a kulturním cestovním ruchem patří mezi nejvíce zasažené covidovou krizí. Nabízí se zde tudíž příležitost pro nové modely udržitelnějšího kulturního cestovního ruchu. Různá města a regiony mohou přejít k obchodním modelům, které se zaměřují spíše na delší a opakované pobyty než na velmi vysoké objemy krátkých návštěv, mimo jiné prostřednictvím kreativního cestovního ruchu. Mohou také omezit další rozšiřování intenzivního cestovního ruchu tam, kde jsou kulturní statky pod tlakem (např. omezením komerčních licencí v kritických městských oblastech pouze na maloobchodní aktivity pro místní, nikoli turisty).⁷⁷

⁷⁵ OECD-ICOM (2019), *Culture and Local Development: Maximising the Impact, a Guide for Local Governments, Communities and Museums*, <https://doi.org/10.1787/9a855be5-en>.

⁷⁶ Viz např. Alves, H., Fernandes, C., Raposo, M. *Value co-creation: Concept and contexts of application and study*, Journal of Business Research, Volume 69, Issue 5, May 2016, Elsevier Inc. Tento výzkum představuje logiku spoluvytváření jako hybnou sílu ekonomických inovací, rozvoje nových produktů a služeb. Zkušenosti zákazníků se značkou jsou vedle spoluvytváření základem pro tržní vztahy.

⁷⁷ Viz např. úvahy o změně turistické monokultury v Benátkách, [Venice Tourism May Never Be the Same. It Could Be Better](#). The New York Times (vyhledáno 16. července 2020).
CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

Kreativní cestovní ruch se liší od tradičních modelů kulturního především podporou aktivit a zkušeností s vyšší přidanou hodnotou. Kreativní sektory, např. design, móda, gaming, exkluzivní řemesla, film a animace i průmysl chutí, mohou značně zvýšit atraktivitu destinací a interakci s návštěvníky. Dochází k posunu k hodnotovým sítím a zaměření na společné vytváření zážitků z cestovního ruchu. Existují důkazy, že tyto nové modely kreativního cestovního ruchu mohou přinést značnou přidanou hodnotu, zvýšit poptávku v cestovním ruchu a diverzifikovat jeho nabídku.⁷⁸

Pandemická krize také ovlivní cestovní ruch, přičemž v roce 2020 se očekává pokles zahraničních turistů o 60–80 %. Zřejmě to bude právě domácí cestovní ruch, který přispěje k jeho obnově, i když v mnoha destinacích nemůže nahradit pokles mezinárodního cestovního ruchu. I zde mohou digitální technologie hrát roli na začátku transformace.⁷⁹ Například zavedení rozšířené reality s vysokorychlostním připojením by mohlo uživatelům umožnit mít velmi intenzivní, realistické a detailní prožitky z kulturních památek. Zážitková hodnota turistické návštěvy by mohla být méně spojena s návštěvou několika přeplněných a známých míst, ale spíše zaměřena na objevování méně známých destinací. To lze uskutečnit pomocí domácích předcestovních zážitků, které návštěvníkům umožní dorazit na místo již s určitými znalostmi. Tyto přístupy upřednostňují udržitelnější formu cestovního ruchu, a to i díky možnosti přeměnit alespoň část návštěv do virtuální reality, které e-návštěvníkovi ukážou nejen místní zajímavosti, ale i aspekty každodenního kulturního a společenského života.

Tento nový trend bude vyžadovat další investice do turistických destinací. K nim patří další úsilí o rozšíření podstaty kulturních zážitků, digitální školení místních průvodců a poskytovatelů služeb a vytváření digitálních příběhů, které doplňují tradiční fyzické zážitky. Historická města se proto v jistém smyslu stanou tvůrci multimédií. Jedná se o obrovský trh, zejména pro kontinenty, jako je Evropa, kde je spojení destinací a kulturního dědictví velmi těsné. Kultura je zároveň klíčovou hnací silou cestovního ruchu v zemích OECD a důležitým prvkem výdajů na cestovní ruch. Před koronakrizí představovala kultura v průměru 2 % celkových výdajů na cestovní ruch.⁸⁰ Investice do posílení konektivity k návštěvě kulturních a historických destinací mohou dlouhodobě podpořit jejich konkurenceschopnost.

⁷⁸ OECD (2014), *Tourism and the Creative Economy*, OECD Publishing, <https://doi.org/10.1787/9789264207875-en>.

⁷⁹ Více informací o dopadech krize spojené s covidem-19 na cestovní ruch viz OECD (2020), *Tourism Policy Responses to the coronavirus (COVID-19)*.

⁸⁰ OECD Tourism Database, Tourism consumption dataset, https://stats.oecd.org/Index.aspx?ThemeTreeId=10&DatasetCode=tourism_rec_exp.

Podpora přechodu na ekologičtější řešení

Kultura a památková péče by mohly podporovat rozšíření zodpovědnějšího chování k životnímu prostředí. Význam participace kultury pro lepší recyklaci odpadů již byl empiricky zdokumentován.⁸¹ Umění a kultura mohou navíc podporovat opětovné kreativní využití již existujících předmětů a zboží a přimět spotřebitele, aby přehodnotili své návyky z hmotného na zážitkové zboží a tím podpořili vznik cirkulární ekonomiky.

Kulturní a umělecký projev může přesvědčit diváky o nezbytnosti odpovědnějšího, prosociálního a proenvironmentálního chování. Nabízí emocionálně působivé narativy a zlepšuje porozumění důsledkům hlavních environmentálních hrozeb.⁸² Kromě toho může kulturní a umělecký projev pomáhat odpovědnějšímu a empatičtějšímu přístupu k přírodě a podporovat integrované postoje k přírodě a kultuře.⁸³ Potenciální příspěvek KKP k výzvám v oblasti životního prostředí je ignorován a tento přehled představuje možnosti oboru, který se teprve rodí.

Lepší průkaznost pro silnější dopady

Národní a regionální vlády potřebují lépe prokázat ekonomické a sociální dopady na kulturní a kreativní sektory pro vytváření lepších strategií. I přes zvýšené povědomí o úloze kultury a kreativity pro (místní) rozvoj je stále možné udělat toho hodně pro zlepšení ve všech oblastech politiky. Je třeba lépe porozumět tomu, jak přesně se vzájemně ovlivňují a posilují kultura a regionální inovace, tvorba pracovních míst, podnikání a duševní pohoda. Kultura se příliš často nepovažuje za aktiva, ale spíše za pasiva: představuje rozpočtovou položku ve znamení „do kultury investujeme jako do posledního oboru, ale je první na řadě při škrtech“. Národní pracovní skupiny pro obnovu po pandemii bohužel nerozpoznaly sílu kultury v rámci obnovy, a to ani v zemích s významným kulturním dědictvím nebo mezinárodním významem v konkrétních kreativních podsektorech. Přímá data a důkazy mohou zvýšit povědomí o hodnotě kultury a kreativních odvětví mezi tvůrci strategií, občany, poskytovateli vzdělávání a odborné přípravy, dalšími společnostmi v hodnotovém řetězci a veřejnými a soukromými investory.

⁸¹ Viz např. Crociata, A., Agovino, M., Sacco, P. [Recycling waste: Does culture matter?](#) Tento výzkum se zabývá vztahy mezi kulturou a recyklací a ukazuje, že kulturní participace je zásadní pro recyklaci v domácnostech v rámci udržitelnosti. Zjištění mohou být vhodná pro proenvironmentální preventivní strategie chování.

⁸² Viz např. [Can Hollywood Movies About Climate Change Make a Difference?](#) The New York Times, Oct. 2, 2017 (vyhledáno 16. července 2020).

⁸³ Viz např. [Can Virtual Nature Be Good Substitute for the Great Outdoors? The Science Says Yes](#), The Washington Post, April 28, 2020 (vyhledáno 16. července 2020).

Příloha 1.A: Zdroje dat pro kulturní a kreativní průmysly

Kulturní a kreativní odvětví dosud nepopisuje žádná definice. Pro tuto analýzu je hlavním zdrojem údajů Structural Business Statistics, kde jsou sektorová data obecně dostupná ve dvouciferném formátu. U evropských zemí tabulky Eurostatu nezahrnují oddíl R, proto byl hlavní zdroj doplněn o sběr údajů prostřednictvím národních statistických úřadů a odhady. Další informace pro měření KKP naleznete níže v popisu vybraných odvětví International Standard Industrial Classification (ISIC). Tam, kde nejsou dostupná celková data zaměstnanosti, byla pro výpočet podílů použita jako společný jmenovatel celková zaměstnanost jednotlivých sektorů.

Specifické oddíly výroby (sekce C), informačních a komunikačních služeb (sekce J) a umění, zábavy a rekreace (sekce R) jsou považovány za součást kulturních a kreativních odvětví:

- Oddíl C18: Tisk a rozmnožování hudebních nosičů
- Oddíl J58: Publikační činnosti
- Oddíl J59: Filmová, video a televizní produkce, nahrávací a vydavatelské aktivity v oblasti hudby
- Oddíl J60: Vysílání
- Oddíl R90: Kreativní, umělecké a zábavní činnosti
- Oddíl R91: Knihovny, archivy, muzea a ostatní kulturní aktivity

Tabulka 1.A.1: Zdroje dat a referenční roky

Země	Referenční rok	Zdroj	Poznámka/Odkaz
země EU, NACE rev2, oddíly C118, J58, J59, J60	2017	Eurostat – Regional Structural Business Statistics (tabulka sbs_r_nuts06_r2)	
Austrálie	2017	Odhady OECD založené na ABS, zaměstnanost podle průmyslu: 6291.0.55.003 – Labour Force, Austrálie	Průmysly byly přepočítány na dvoucifernou hodnotu ISIC rev. 4 pomocí tabulky zveřejněné ABS: https://www.abs.gov.au/AUSSTATS/abs@.nsf/DetailsPage/1292.0.55.0052008?OpenDocument . Tabulka obsahuje konverzi jedna ku jedné z ANZSIC 2006 verze (čtyřciferný na dvouciferný formát) ISIC rev. 4.
Česká republika	2017	CZSO	Pro oddíly R90 a R91 byl proveden odhad podle národní zaměstnanosti v R90 a R91 a podílu podniků podle regionů. https://www.czso.cz/csu/czso/statistical-yearbook-of-the-czech-republic-2018
Estonsko	2017	Statistics Estonia, Labour Force Survey, zaměstnané osoby podle ekonomické aktivity (EM-TAK 2008), tabulka TT0200	Oddíly R90 a R91: http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?DataSetCode=TT0200
Finsko	2018	Finland – Statistics Finland, Regional statistics on entrepreneurial activity, tabulka 11db, podniky podle průmyslu a regionu	Oddíly R90 a R91: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin_yri_alyr/statfin_alyr_pxt_11db.px/
Francie	2017	INSEE, Statistiques structurelles d'entreprises, Emplois et rémunérations (données d'établissements)	Oddíly R90 a R91: https://www.insee.fr/fr/statistiques/series/105404315?DPT=ALISSE=105301045%2B105301046%2B105301047&NAF2=ALISSE=105300923&qserie=cr%C3%A9ative
Island	..	..	Pro oddíly R90 a R91 nejsou k dispozici žádná data: https://px.hagstofa.is/pxen/pxweb/en/Atvinnuvegir/Atvinnuvegir_fyrirtaeki_fjoldi_launagreiddur/FYR01203.px/table/tableViewLayout1/?rxid=-ce329007-2dd2-48e7-bee9-89037db0b5b0

Irsko	2017	CCSO, ekonomická demografie podle aktivity, okresu, statistického indikátoru a roku	Zaměstnanost v oddílech J58 a J59 byla odhadnuta na základě podílu zaměstnanosti podle regionu v J a národní zaměstnanosti v J59 a J60. http://www.cso.ie/en/methods/multisectoral/businessdemography
Izrael	2018	CBS, 2018 Labour force survey	Ad-hoc sběr dat
Itálie	2017	Italy – Istat, podniky a zaměstnanci, dataset DICA_ASIAUE1P	Oddíly R90 a R91: http://dati.istat.it/Index.aspx?DataSetCode=DICA_ASIAUE1P
Japonsko	2016	Japan – Statistics Bureau, 2016 Economic Census for Business Activity	https://www.e-stat.go.jp/en/stat-search/files?page=1&tokai=00200553&tstat=000001095895
Kanada	2018	Statistics Canada, databáze CANSIM, tabulka 14-10-0202-01	https://www150.statcan.gc.ca/t1/tbl1/en/tv.action?pid=1410020201
Korea	2018	Statistics Korea, Korean Statistical Information Service, počet podniků, pracovníků podle provincie, průmyslu	Data v KSIC přepočítaná v ISIC na základě konverzní tabulky: http://kssc.kostat.go.kr/ksscNewweb/ekssc/main/main.do
Lotyšsko	-	Total R: NPV020, počet zaměstnanců, přidaná hodnota a produkční hodnota vytvořená místními jednotkami v městech spadající pod jurisdikci státu, kraje, města a farnosti	https://data1.csb.gov.lv/pxweb/en/uzn/uzn_terrads/NPV_020.px
Litva	2017	Statistics Lithuania, Business Statistics, počet místních jednotek podle místa činnosti v nefinančních podnicích	Pro oddíly R90 a R91 byly odhadnuty na národní úrovni podle hodnot země a regionálního rozložení zaměstnanosti v sektorech S až R. https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/
Lucembursko	2017	Emploi salarié par secteur d'activité détaillé (2 positions) et type de contrat (non-intérimaires, intérimaires), 2017	https://adem.public.lu/dam-assets/fr/marche-emploi-luxembourg/faits-et-chiffres/statistiques/igss/Tableaux-interactifs-stock-emploi/Salaries-sectAct2Pos.xlsx

Maďarsko	2017	Hungary – HCSO, Hungarian Central Statistical Office, regionální data SBS, tabulka YE3031_W – Podniky podle rozdělení v národním hospodářství, sekce A až J, L až N, P až S	Oddíly R90 a R91: http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/ha-Viewer.jsp
Mexiko	2013	INEGI, Censos Económicos 2014	Do oddílu R91 byla přidána zaměstnanost z Veřejné správy v oblasti kulturního dědictví, která kromě veřejných historických míst pokrývá také muzea, knihovny apod. Tato data jsou dostupná pouze na místní úrovni a byla tak připojena k regionální úrovni v návaznosti na regionální rozdělení soukromých aktivit v R91. https://www.inegi.org.mx/programas/ce/2014/
Mexiko	2013	INEGI, Economic Census 2014	https://www.inegi.org.mx/programas/ce/2014/default.html#Tabulados
Německo	2017	German Federal Office of Statistics, Business register (Statistisches Unternehmensregister)	Pro oddíly R90 a R91 byl proveden odhad na národní úrovni podle hodnoty země podle R90 a R91 a regionálního rozložení zaměstnanosti v dalších sektorech KKP
Nizozemí	2017	CBS, Branches of companies; průmysl, region	Oddíly R90 a R91: https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81578NED/table?ts=1590181484118
Norsko	2017	Statistics Norway, Statbank – podklady získány z registru zaměstnanosti	https://www.ssb.no/en/statbank/table/08536/tableViewLayout2/?loadedQueryId=10036445&timeType=from&timeValue=2008
Polsko	2017	Statistics Poland	Oddíly R90 a R91: https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/teryt
Portugalsko	2018	Portugal – Statistics Portugal, Persons employed (No.) in Enterprises by Geographic localization	Oddíly R90 a R91: https://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_indicadores&contexto=pi&indOcorrCod=0008467&selTab=tab0

Rakousko	2017	Statistics Austria Business Census	https://statcube.at/statistik.at/ext/statcube/openinfopage?id=dereg_rzaz_astbesch
Řecko	2017	Greece – Hellenic Statistical Authority, Statistical Business register.	Oddíly R90 a R91: https://www.statistics.gr/en/statistics/-/publication/SBR01/-
Slovinsko	2017	Slovenia – SURS, podniky podle aktivit (NACE Rev. 2) a třída velikosti podle počtu zaměstnanců, Slovinsko, každoročně	Oddíly R90 a R91: https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/en/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko_14_poslovni_subjekti_01_14188_po_djetja/1418801S.px/table/table-ViewLayout2/
Spojené království	2017	United Kingdom – Office for National Statistics, ONS, Nomis – Business Register and Employment Survey	Oddíly R90 a R91: https://www.nomisweb.co.uk/query/construct/submit.asp?forward=yes&menuopt=201&sub-comp=
Spojené státy	2017	US Census Bureau, SUSB Annual Data Tables by Establishment Industry and Non-employer Statistics (NES)	https://www.census.gov/data/datasets/2016/econ/susb/2016-susb.html , https://www.census.gov/data/datasets/2017/econ/nonemployer-statistics/2017-ns.html
Španělsko	2017	National Statistics Institute, údaje podle hlavní aktivity (CNAE-2009 do 1, 2, 3 a 4 číslic), tabulky 28366 a 28375	Pro oddíly R90 a R91 byly provedeny odhady na regionální úrovni podle úrovně země a regionálního rozložení zaměstnanosti v ostatních sektorech KKP.
Švédsko	2017	SCB, Statistical database, strukturální obchodní statistika	Oddíly R90 a R91: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/en/ssd/STA_RT_NV_NV0109_NV0109L/RegionalBASF07/table/tableViewLayout1/
Švýcarsko	2017	Switzerland – Federal Statistical Office of Switzerland (FSO), strukturální obchodní statistika (STATENT)	https://www.bfs.admin.ch/bfs/fr/home/actualites/quoi-de-neuf.assetdetail.9366291.html

Příloha 1.B: Přehled strategických reakcí

Tabulka 1.B.1: Přehled strategických reakcí

VEŘEJNÉ FINANCOVÁNÍ						PODPORA ZAMĚSTNANOSTI		ODKLAD PLATEB A ZJEDNODUŠENÍ ADMINISTRATIVY				STRUKTURÁLNÍ STRATEGIE				
	Granty a dotace pro kulturní sektory	Granty a dotace pro jednotlivé umělce	Kompence ztrát	Poskytování půjček a záruk	Investiční pobídky	Zachování pracovních míst / podpora příjmu	Dávky v nezaměstnanosti	Další pomoc	Odložení poplatků	Osvobození od poplatků	Flexibilní administrativa	Školení a zaměstnávání kreativních pracovníků	Mobilizace znalostí a analýzy důsledků	Digitalizace	Inovace	Licence a autorská práva
Austrálie	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		✓	✓				
Melbourne		✓														
Sydney	✓	✓														
Rakousko	✓	✓	✓			✓			✓	✓						
Vídeň		✓														
Belgie					✓	✓	✓			✓						
Bruggy	✓															
Brusel – region okolo hlavního města	✓	✓	✓						✓							
Flandry	✓	✓		✓		✓			✓		✓					
Gent	✓															
Valonsko	✓			✓					✓							
Kanada	✓			✓		✓	✓	✓	✓	✓						
Quebec	✓	✓		✓				✓	✓				✓			
Montreal	✓								✓							
Chile	✓			✓			✓	✓				✓				
Kolumbie	✓	✓			✓	✓			✓		✓	✓				
Česká republika	✓	✓	✓			✓										
Praha	✓															
Dánsko	✓	✓	✓			✓			✓			✓				
Estonsko	✓	✓	✓			✓	✓				✓					
Evropská unie	✓		✓	✓		✓							✓			
Finsko	✓	✓	✓			✓				✓						
Helsinky											✓					

CULTURE SHOCK: COVID-19 AND THE CULTURAL AND CREATIVE SECTORS © OECD 2020

	Granty a dotace pro kulturní sektory	Granty a dotace pro jednotlivé umělce	Kompenzace ztrát	Poskytování půjček a záruk	Investiční pobídky	Zachování pracovních míst / podpora příjmu	Dávky v nezaměstnanosti	Další pomoc	Odložení poplatků	Osvobození od poplatků	Flexibilní administrativa	Školení a zaměstnávání kreativních pracovníků	Mobilizace znalostí a analýzy důsledků	Digitalizace	Inovace	Licence a autorská práva
Francie	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓		✓				
Grand Est	✓						✓			✓						
Pays de la Loire	✓	✓	✓	✓				✓	✓							
Paříž	✓	✓		✓												
Německo		✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	
Bádensko-Württembersko	✓	✓														
Bavorsko			✓		✓											
Berlín		✓														
Brémy		✓														
Kolín	✓															
Hamburg	✓	✓							✓							
Severní Porýní-Vestfálsko	✓	✓	✓													
Řecko	✓					✓				✓		✓	✓	✓		
Maďarsko		✓							✓							
Island																
Irsko	✓	✓	✓			✓	✓					✓		✓		
Dublin		✓														
Izrael																
Itálie	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓							✓
Emilia Romagna								✓								
Ligurie				✓												
Apulie										✓	✓					
Japonsko	✓	✓		✓								✓	✓	✓	✓	
Korea	✓	✓	✓	✓			✓			✓		✓				
Soul	✓	✓														

	Granty a dotace pro kultur- ní sektory	Granty a dotace pro jednotlivé umělce	Kompen- zace ztrát	Posky- tování půjček a záruk	Investiční pobídky	Zachování pracov- ních míst / podpora příjmu	Dávky v neza- městna- nosti	Další pomoc	Odložení poplatků	Osvobo- zení od poplatků	Flexibilní administ- rativa	Školení a zaměst- návání kreativ- ních pra- covníků	Mobi- lizace znalostí a analýzy důsledků	Digitali- zace	Inovace	Licence a autor- ská práva
Lotyšsko	✓		✓	✓			✓	✓	✓							
Litva	✓	✓				✓	✓							✓		✓
Lucembursko	✓	✓	✓			✓	✓				✓					
Mexiko		✓													✓	
Mexico City													✓			
Nizozemí	✓	✓	✓	✓		✓				✓			✓	✓		
Amsterdam	✓										✓		✓			
Nový Zéland	✓	✓		✓	✓							✓		✓		
Norsko	✓	✓	✓				✓									
Polsko		✓					✓				✓			✓		
Krakov		✓														
Varšava		✓														
Portugalsko	✓		✓		✓				✓							
Slovensko		✓														
Slovinsko						✓			✓							
Španělsko	✓			✓		✓	✓		✓							
Andalusie												✓				
Kanárské ostrovy		✓	✓													
Katalánsko	✓															
Švédsko	✓			✓					✓							
Švýcarsko	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓				✓		
Curych	✓										✓					
Turecko									✓							

	Granty a dotace pro kultur- ní sektory	Granty a dotace pro jednotlivé umělce	Kompen- zace ztrát	Posky- tování půjček a záruk	Investiční pobídky	Zachování pracov- ních míst / podpora příjmu	Dávky v neza- městna- nosti	Další pomoc	Odložení poplatků	Osvobo- zení od poplatků	Flexibilní administ- rativa	Školení a zaměst- návání kreativ- ních pra- covníků	Mobi- lizace znalostí a analýzy důsledků	Digitali- zace	Inovace	Licence a autor- ská práva
Spojené království	✓	✓		✓		✓	✓	✓		✓	✓					
Liverpool	✓															
Londýn	✓								✓		✓					
Skotsko	✓	✓				✓	✓									
Wales	✓	✓	✓					✓	✓		✓			✓		
Spojené státy	✓	✓		✓		✓	✓									
Boston	✓															
Columbus		✓														
Connecticut	✓															
Los Angeles	✓															
New York				✓									✓			
San Francisco									✓				✓			

Poznámka: Tabulka byla vyhotovena na základě oficiálních zdrojů a zpráv v médiích. Vzhledem k rychlému vývoji událostí a opatření (včetně jejich data zahájení a ukončení) nemusí být informace v tabulce úplné nebo zcela aktuální.

Poděkování

Autory této zprávy jsou Ekaterina Travkina a Pier Luigi Sacco za zásadní podpory Benedett Morari. Děkujeme také Karen Maguire za komentáře a odborné vedení.

Kontakt

Ekaterina Travkina (✉ Ekaterina.Travkina@oecd.org)

Pierluigi Sacco (✉ Pierluigi.Sacco@oecd.org)

Za zveřejnění této zprávy odpovídá generální tajemník OECD. Názory a argumenty použité v tomto dokumentu nemusí nutně vyjadřovat oficiální názory členských zemí OECD.

Tímto dokumentem a jakoukoli mapou zde uvedenou není dotčen status nebo svrchovanost jakéhokoli území, vymezení mezinárodních hranic a název jakéhokoli území, města nebo oblasti.

Statistické údaje pro Izrael jsou poskytovány příslušnými izraelskými úřady a ty za ně také nesou odpovědnost. Použitím těchto údajů není podle mezinárodního práva dotčen status Golanských výšin, východního Jeruzaléma a izraelských osad na západním břehu Jordánu.

Použití tohoto díla, ať už digitálního nebo tištěného, se řídí podmínkami, které jsou uvedeny na adrese <http://www.oecd.org/termsandconditions>.

Tento dokument vydal v překladu do češtiny Institut umění – Divadelní ústav v prosinci 2020 za účelem jeho zveřejnění na informačním portálu Kreativní Česko.

Tento překlad nebyl vytvořen OECD a neměl by být považován za oficiální překlad OECD. OECD nenese odpovědnost za žádný obsah ani chyby v tomto překladu.

